

Een duik in de leeswereld van 1B.

Hoe kunnen we zorgen voor een stimulerende leeswereld, op maat van de leerling uit 1B?

Promotor:

Vanderstraeten Wouter

Bachelor voorgedragen door:

Fleur De Poorter

Rayke Mannaert

Ine Van Haevermaete

Fien Van Raemdonck

Vakgroep:

Project Algemene Vakken
Onderwijs

Tot het behalen van het diploma van:

Educatieve bachelor Secundair

2021-2022

Trefwoorden:

Lezen

1ste graad B-stroom

Digitaal boekenaanbod

Voorwoord

Na vier jaar studeren is het einde in zicht. De bachelorproef is een essentieel onderdeel om het diploma ‘bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs’, te behalen. We vinden het dan ook belangrijk om effectief iets voor het werkveld te betekenen, door middel van deze bachelorproef.

Om deze bachelorproef tot stand te brengen hebben we een uitgebreid onderzoek uitgevoerd rond 1B, waar maar liefst 153 leerkrachten vanuit Vlaanderen aan hebben meegewerkt. Daarna zijn we aan de slag gegaan met deze informatie, om op basis daarvan een praktisch leesinitiatief te ontwikkelen op maat van de leerling uit 1B. In dit eindwerk is onze didactische kennis op de proef gesteld, verdiept en toegepast. Dit heeft ervoor gezorgd dat we met heel veel trots onze bachelorproef voorstellen.

Graag willen we nog een woord van dank richten aan onze promotor ‘Wouter Vanderstraeten’, die ons gedurende het volledige schooljaar heeft opgevolgd en ondersteund waar nodig. Alsook willen we alle leerkrachten en nalezers bedanken die dit eindresultaat hebben gemaakt.

Tot slot willen we dit voorwoord afsluiten met een bedanking aan onze ouders en vrienden. Zij hebben ons gedurende het volledige proces gemotiveerd.

We wensen u veel leesplezier.

Inhoudsopgave

1. Een sprong in het diepe!	7
2. Het onderzoeksvoorstel	8
2.1. Keuze van het onderwerp	8
2.2. Verkenning van het onderwerp	9
2.2.1. Overzicht van de gebruikte verkenningstechnieken	9
2.2.2. Conclusie van de verkenningsfase	9
2.3. Beschrijving van het probleem	10
2.3.1. Wat is het probleem?	10
2.3.2. Voor wie is het een probleem?	11
2.3.3. Waar situeert zich het probleem?	11
2.3.4. Wanneer vormt het een probleem?	11
2.3.5. Waarom is het een probleem?	12
2.3.6. Hoe benaderen we het probleem?	12
2.4. Formulering van de onderzoeksvraag en deelvragen	13
3. De gezichten achter 1B, van dichtbij bekeken.	13
3.1. De klasgroep 1B	14
3.1.1. De basiskenmerken	14
3.1.2. De achtergrond	15
3.1.3. Eventuele leerproblemen en - stoornissen	16
3.2. De individuele noden	16
3.2.1. Ondersteuningsproces en de verschillende actoren	18
3.3. Het leesniveau	19
4. Waar situeert 1B zich in de leeswereld?	20
4.1. De uiteenlopende beginsituatie op 1 september	20
4.2. Het lezersprofiel van leerlingen uit 1B	20
4.2.1. De leesvaardigheden	20
4.2.2. De (de)motivatie om te lezen	21

4.2.3. Leesmotivatie is geen garantie voor leesfrequentie	23
4.2.4. Het leesplezier als motor voor lezen op lange termijn	24
4.2.5. De huidige leescultuur	25
4.3. Het belang van lezen	26
4.3.1. Lezen als empathisch voordeel	26
4.3.2. Lezen als bonus voor de toekomst	26
4.4. Het belang van een stimulerend leesklimaat	27
4.4.1. De centrale rol van de ouders	27
4.4.2. De centrale rol van de leerkracht	28
4.4.3. De centrale rol van de klas- en schoolomgeving	28
4.4.4. Bestaande initiatieven op verschillende niveaus	28
5. In hoeverre hecht de huidige onderwijsstructuur belang aan ‘lezen’?	30
5.1. Eindtermen	30
5.2. Koepels en hun leerplannen	32
5.3. Campagnes en ondersteuning vanuit de koepels	33
6. Opheldering van de doelgroep	35
7. Van onderzoek tot een didactisch doordacht leesinitiatief. Lees(h)et. Hinkel jij erdoor?	36
7.1. Lees(h)et: Hinkel jij erdoor?	36
7.1.1. Het leesetiket	37
7.1.2. Het boekenaanbod	39
7.1.3. Didactische achtergrond- en ondersteuningsinformatie	40
7.2. Toekomstvisie	40
8. Conclusie	40
9. Bibliografie	41
10. Bijlagen	44
10.1. Bijlage 1: De afgenomen enquête	44
10.2. Bijlage 2: De 4 aspecten om rekening mee te houden bij het kiezen van een boekenaanbod.	45

10.3. Bijlage 3: Filtering van de leerplandoelstellingen	47
10.4 Bijlage 4: De zeven succesfactoren en de zes krachtlijnen vanuit het taalvakkenbeleid van het GO! onderwijs.	56
10.5. Bijlage 5: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? Het leesetiket!	59
10.6. Bijlage 6: LIST	61
10.7. Bijlage 7: KOV Leesbeleid	62
10.8. Bijlage 8: Geef me de vijf!	62
10.9. Bijlage 9: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? De website!	63

1. Een sprong in het diepe!

Na de onderwijsvernieuwingen in de eerste graad nemen we een sprong in het diepe en maken we de keuze om onze bachelorproef te wijden aan de leeswereld van 1B. Met de leeswereld van 1B verwijzen we naar termen als leesvaardigheden, leesniveau, leesmotivatie en leesplezier. Lezen heeft een grote impact en kan veel mensen boeien. Jammer genoeg gaat het niet goed met de leesvaardigheden in het onderwijs.

Lezen is minder en minder populair en komt vaak op de achtergrond te staan. Te veel andere prikkels en bezigheden triggeren onze aandacht, waaronder vooral sociale media en dus de ‘nieuwe’ media. ‘Oude’ media zoals boeken verliezen onze interesse, waardoor we spreken van een ontleding binnen de maatschappij. Men leest minder en minder. De ontleding van de maatschappij speelt zich onder andere af bij de jeugd. Jongeren, waaronder ook de leerlingen binnen 1B, lezen nog bitter weinig. Volgens de PISA resultaten leest de helft van alle Vlaamse jongeren enkel als het moet en ervaren ze lezen als tijdverlies. (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018)

Het stimuleren van leesvaardigheden en het opkrikken van het leesplezier is dan ook een hele klus, waar wij maar al te graag onze schouders onder willen zetten. Door middel van deze bachelorproef willen we een praktisch leesinitiatief ontwikkelen om de leeswereld van 1B een nieuw leven in te blazen, op maat van de leerling uit 1B.

Om bovenstaande te bewerkstelligen zijn we gestart met een uitgebreid onderzoek van de doelgroep. We zoomden in op allerlei bestaande publicaties rondom de doelgroep en de daarbij horende leeswereld, als ook het onderwijskundig werkveld van vandaag. Door de combinatie van deze twee invalshoeken, kwamen we tot een realistisch beeld van 1B. Dit onderzoek was vereist om het praktisch leesinitiatief zo bruikbaar mogelijk te ontwikkelen, met de nodige aandacht voor de verschillende noden. Dit is dan ook het grootste deel van onze bachelorproef en stellen we met heel veel trots voor.

Daarom vragen we aan u, als lezer, om samen met ons een sprong in het diepe te maken.

2. Het onderzoeksvoorstel

2.1. Keuze van het onderwerp

Bij aanvang van onze bacheloropleiding secundair onderwijs, hebben we gekozen voor de onderwijsvakken project algemene vakken (PAV) en gezondheidsopvoeding (GO). Onder andere door onze specifieke vakkeuze zijn we klaargestoomd om als leerkracht te fungeren in de 1ste graad B-stroom en 2de/3de graad arbeidsmarkt finaliteit. Door eigen praktijkervaringen zijn we tot de vaststelling gekomen, dat er nog heel wat hulp en ondersteuning nodig is in de B-stroom en de arbeidsmarkt finaliteit in zijn geheel.

We zoomen in op het domein Nederlands, een vak dat bij ons een bijzondere interesse opwekt. We kunnen er namelijk niet onderuit dat taal de basis is van ieder vak. Taalgericht vakonderwijs met name leesonderwijs is zeer belangrijk in het leerproces van iedere leerling. Dit omdat alle leerlingen schoolsucces zouden moeten ervaren. Daarom wordt er heel wat aandacht besteed aan taalontwikkeling, doorheen de onderwijsloopbaan.

Het kennen, kunnen en begrijpen van de Nederlandse taal staat centraal binnen ieder vak, van theorie tot praktijk. We hebben ervoor gekozen om in te zoomen op het leesaspect en het belang ervan in de kijker te zetten. Lezen is een ondergewaardeerde vaardigheid, de invloed hiervan wordt sterk onderschat. Wat die invloed precies inhoudt, wordt verder toegelicht in ons onderzoek.

We lezen geregeld dat de leesvaardigheden van leerlingen uit de B-stroom ondermaats zijn. Dit door het ontbreken van tijd, materiaal en ondersteuning binnen en buiten de onderwijscontext. Heel wat leerlingen kampen met taalproblemen en leerstoornissen, waardoor het zelfstandig lezen van een boek of tekst vaak onbegonnen werk is. Daarnaast zijn de leerlingen van 1B een zeer uiteenlopende doelgroep, waar iedere leerling zijn of haar eigen noden heeft, dit maakt het er niet gemakkelijker op om lezen voor iedereen even toegankelijk te maken. Leesproblemen kunnen serieuze gevolgen hebben, zoals een verkeerde interpretatie of het ontwijken van lezen, waardoor het probleem uiteraard alleen maar groter wordt. Volgens ons kan dit enkel aangepakt worden door praktische/hanteerbare leesinitiatieven, dat is dan ook waar wij ten volle op zullen inzetten.

Naast leesvaardigheden is ook leesplezier van enorm belang. Goed kunnen lezen is een cruciale vaardigheid, maar graag lezen is nog iets helemaal anders. 'Waarom wordt er enkel gelezen omdat het moet?' en 'Hoe komt het dat een boek zelden tot nooit nog in de spotlight staat?'

Dit zijn dan ook vragen die we ons doorheen dit onderzoek hebben gesteld. Op basis van ons onderzoek zetten we ook hier in op het stimuleren en aansterken van leesplezier door middel van een praktisch leesinitiatief. Het stimuleren van leesvaardigheden en leesplezier is een grote klus met een hoge nood, waar wij heel graag het verschil in willen maken.

2.2. Verkenning van het onderwerp

2.2.1. Overzicht van de gebruikte verkenningstechnieken

Als toekomstig leerkracht PAV hebben we doorheen de opleiding een goed beeld van de samenstelling in een klasgroep van 1B ontwikkelt. Tijdens onze stageperiode in het tweede jaar hebben enkele van ons les mogen geven aan deze doelgroep. Toch was onze kennis nog lang niet voldoende, waardoor er een uitgebreide verkenningsfase nodig was.

We zijn gestart met een grondige literatuurstudie, die heel wat tijd in beslag nam. Daaruit hebben we een heleboel informatie gehaald over de leesvaardigheden, het leesniveau, de leesmotivatie, het leesplezier en de huidige leescultuur. Om toch een realistisch en volledig beeld te kunnen schetsen van onze doelgroep en de daarbij horende noden zijn we op onderzoek gegaan in de praktijk zelf, aan de hand van een enquête voor leerkrachten die lesgeven in 1B. Uit deze enquête zijn de huidige problematieken duidelijk naar voren gekomen, zoals de nood aan het opkrikken van het leesplezier en de leesvaardigheden. Een volledige analyse van de enquête vindt u terug in bijlage 1.

De combinatie van een grondige literatuurstudie en een enquête zorgt ervoor dat we een volledig beeld krijgen van de leerlingen uit 1B. We kregen enerzijds een compleet plaatje van onze doelgroep en anderzijds een duidelijk beeld van de specifieke noden en behoeften.

2.2.2. Conclusie van de verkenningsfase

De leeswereld is een eiland op zich, waar je al snel in verloren loopt. Een afgebakende schatkaart is dus aangewezen voordat je deze tocht verder zet. Zowel op leerling-, leerkracht-, school-, koepel-, als overheidsniveau valt er heel wat te zeggen.

Met het oog op ons eindproduct kiezen we ervoor om ons onderwerp zoveel mogelijk af te bakenen tot aan de leerling zelf en de ondersteunende rol die de leerkracht daarin kan aannemen.

Om het totale plaatje te kunnen vormen, bekijken we een aantal bestaande leesinitiatieven en hebben we ook een kijkje genomen binnen de verschillende koepels. Hier beschrijven we enkel de aan- en afwezigheid van een aantal structurele elementen.

2.3. Beschrijving van het probleem

2.3.1. Wat is het probleem?

De krantenkoppen liegen er spijtig genoeg niet om: *“Hoe leerlingen weer moeten leren lezen”, “Maak prioriteit van begrijpend lezen”, “Haal lezen uit het verdomhoekje”*.

(Grymonprez, 2019)

Het gaat niet goed in de leeswereld van de leerlingen, maar specifiek bij de leerlingen uit 1B zien we dat het slecht gesteld is. Tijdens onze literatuurstudie botsen we dan ook op verschillende problemen zoals leer- en taalstoornissen, leer- en taalproblemen, moeite met de overgang van het lager naar het secundair onderwijs en enorm uiteenlopende noden waardoor het er voor de leerkracht niet makkelijker op wordt.

Als bijkomende factor zitten er in de klas van 1B heel wat anderstalige nieuwkomers. Deze leerlingen hebben vaak een jaar les gevolgd in een OKAN-klas waarbij ze klaargestoomd worden om naar het reguliere onderwijs door te stromen. Natuurlijk is één jaar niet voldoende om de Nederlandse taal volledig onder de knie te krijgen. Dit zorgt er vaak voor dat de leesmotivatie daalt omdat de Nederlandse taal nog te weinig gekend is. Het is vaak onbegonnen werk om een gepast boek te vinden voor iedere leerling afzonderlijk. Dit zorgt dan weer voor negatieve leeservaringen, waardoor de leesmotivatie en het leesplezier opnieuw daalt. Met als gevolg dat de leesvaardigheden niet versterkt of ingeoeffend worden. De leerkracht heeft te weinig tijd en middelen om voor iedere leerling individueel een passende leesontwikkeling te voorzien. Dit alles wordt jammer genoeg pijnlijk benadrukt in onze enquête.

We mogen hierbij niet vergeten dat het rugzakje van de leerlingen uit 1B vaak al gevuld is. Ze hebben geregeld een andere achtergrond, als in afkomst of onderwijsloopbaan. Maar ook bij de geloofsovertuiging en interesses kwam heel wat diversiteit naar voren. Dit nemen we mee in onze verdere uitwerking.

2.3.2. Voor wie is het een probleem?

Door eigen voorkennis uit onder andere onze opleiding, stages en andere leerkrachten hun visie en ervaringen voelen we de zeer aanwezige problematiek rond de leesvaardigheden en het leesplezier in het secundair onderwijs, met name 1B. We kiezen ervoor om ons te verdiepen in 1B, omdat deze doelgroep ons enorm boeit en de nood daar zeer hoog is.

1B is de start van het secundair onderwijs en het eerste jaar is een fundering voor deze leerlingen. Dat maakt het inzetten op leesvaardigheden, en zo het leesplezier, nog belangrijker. Om hier het plaatje compleet te maken, bekijken we de laatste jaren van het lager onderwijs. Hierbij merken we vooral dat er een groot verschil is tussen de leesaanpak in het lager en in het secundair onderwijs. We bekijken wat dat verschil precies is en of dat een positief of negatief effect heeft op de leerlingen uit 1B. Deze problematiek heeft daarnaast een verdere invloed op de leerkracht. De leerkracht fungeert hierbij op als ondersteuner en door een gebrek aan tijd en middelen kan hij/zij deze rol niet tot een goed einde brengen. We hopen met dit onderzoek en het ontwikkelde leesinitiatief een verschil te kunnen maken voor zowel de leerling als de leerkracht en hierdoor de huidige pijnpunten te verzachten.

2.3.3. Waar situeert zich het probleem?

Het probleem situeert zich in de klasgroep 1B. Door de uiteenlopende noden en behoeften wordt het voor de leerkracht bijna onmogelijk om voor iedere leerling een gepaste leesontwikkeling te voorzien, met voldoende uitdaging. Dit nemen we dan ook mee naar ons eindproduct.

2.3.4. Wanneer vormt het een probleem?

Een probleem binnen de leeswereld heeft een invloed op alle levensdomeinen. Problemen op het vlak van lezen, belemmeren je in verschillende opzichten. Dat gaat van het lezen van een opdrachtomschrijving op een taak of toets tot het lezen van ondertitels onder de nieuwste film in de cinema. Daarnaast speelt dit ook een rol bij alledaagse aspecten zoals het lezen van chatberichten of het begrijpen van een gebruiksaanwijzing.

Kortom, leesproblemen stoppen nergens en uiten zich enkel in het ontwijken van lezen. Wat op zijn beurt voor nog meer problemen zorgt.

2.3.5. Waarom is het een probleem?

We zien de neerwaartse spiraal van het lezen als een probleem omdat lezen de motor van het leven is. Lezen is overal en dat zal altijd zo blijven, zowel offline als online is. Je leest bijna de hele dag door. We kunnen concluderen dat het zonder kennis en begrip van taal moeilijk is om in onze maatschappij te functioneren (Cijfers over geletterdheid, z.d.).

Leerlingen uit 1B worden opgeleid om na het secundair onderwijs meteen naar de arbeidsmarkt door te stromen, waar het belang van lezen vaak wordt onderschat. Denk maar aan het lezen van een handleiding, risicoanalyse of gebruiksaanwijzing. Ook zijn er een aantal leerlingen die alsnog willen verder studeren, dit is bijna onmogelijk zonder het juiste leesniveau met de bijhorende leesvaardigheden. Door middel van deze bachelorproef willen we dan ook inzetten op het stimuleren van leesplezier en het opkrikken van de leesvaardigheden, om het lezen op lange termijn in te burgeren bij de leerling zelf. Het is de bedoeling dat de leerling niet enkel tijdens de les leest omdat het moet, maar ook buiten de onderwijscontext leest en vooral blijft en wil lezen.

Als toekomstige leerkrachten willen we de leerkrachten uit de praktijk een ondersteunend, hanteerbaar en realistisch leesinitiatief meegeven. Dit werken we zo uitgebreid mogelijk uit, zodat we hier echt een verschil kunnen maken binnen en buiten de onderwijswereld.

2.3.6. Hoe benaderen we het probleem?

We hebben het al een aantal keer van het praktisch leesinitiatief. Dit neemt dan ook het grootste deel van onze bachelorproef in beslag. We hebben het daarbij over een didactisch, doordachte website dat is opgedeeld in twee delen. Deze worden hieronder kort toegelicht. De details worden verder uitgediept in het onderzoek zelf.

- Deel 1: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? Voor leerlingen!

De leerling krijgt een eenvoudige website voorgeschoteld, die visueel aantrekkelijk is. Via de website kan de leerling zelf zijn/haar/hen leesniveau ontdekken, binnen het door ons ontwikkelde leesetiket op maat van 1B. Van zodra de leerling zijn/haar/hen leesniveau ontdekt heeft, komt hij/zij/het terecht op een gepersonaliseerde pagina naar het niveau. Daarop staat het leesetiket, een gepersonaliseerde boekenlijst en een aantal tools zoals bladwijzers en een leeslogboek.

- Deel 2: Lees(h)et: [Hinkel jij erdoor?](#) Voor leerkrachten!

De leerkracht krijgt de andere kant van de website voor zich. Hier staat opnieuw het leesetiket volledig uitgewerkt, maar dan met een heleboel achtergrondinformatie. Zoals een praktijkvoorbeeld, om te schetsen welke leerling thuishoort in welk niveau. Daarnaast zijn er specifieke en overkoepelende (lees)werkvormen verwerkt in de website, om een leesrijk klasklimaat te organiseren. Tot slot is er ook een ‘boekenbank’ voorzien, waarbij leerkrachten zelf nog passende boeken kunnen insturen zodanig dat ons leesinitiatief blijft verder leven.

2.4. Formulering van de onderzoeksvraag en deelvragen

Vanaf de aanvang van dit onderzoek, zijn we als groep sterke voorstander van een bruikbaar eindproduct. We denken dat de leeswereld van 1B niet alleen grondig onderzoek nodig heeft, maar ook een eenvoudig, hanteerbaar en realistisch werkpakket. Dit omdat er heel weinig materiaal terug te vinden is over 1B en hun leeswereld.

Hierdoor lijkt het voor ons dan ook vanzelfsprekend om onze bachelorproef hier volledig aan te wijden. Na een uitgebreide verkenningsfase zijn we tot volgende onderzoeksvraag gekomen.

Een duik in de leeswereld van 1B. Hoe kunnen we zorgen voor een stimulerende leeswereld, op maat van de leerling uit 1B?

Daaronder bevinden zich een heleboel deelvragen, om ons eindproduct met succes tot stand te kunnen brengen. We hebben dit stap per stap aangepakt, zodat alle factoren grondig bekeken worden en de nodige analyse plaatsvindt. Op die manier kunnen we een aangepast leesinitiatief ontwikkelen dat zich volledig baseert op 1B van vandaag.

1. De gezichten achter 1B, van dichtbij bekeken.
2. Waar situeert 1B zich in de leeswereld?
3. In hoeverre hecht de huidige onderwijsstructuur belang aan ‘lezen’?
4. Van onderzoek tot een didactisch doordacht leesinitiatief. Lees(h)et. [Hinkel jij erdoor?](#)

3. De gezichten achter 1B, van dichtbij bekeken.

We kiezen ervoor om een enquête af te nemen bij leerkrachten 1B, binnen Vlaanderen. Op deze manier winnen we concrete en correcte informatie in die ons helpt bij het uitwerken van ons leesinitiatief.

We hebben deze enquête afgenomen omdat er verder weinig tot geen informatie te vinden is over onze doelgroep, inclusief de huidige onderwijsvernieuwing en superdiversiteit binnen de maatschappij van vandaag. We zijn zeer tevreden met het resultaat van deze enquête, want maar liefst 153 leerkrachten vulden deze in waarvoor we ze heel dankbaar zijn. Enkel door dit hoge aantal antwoorden geven de resultaten van de enquête een realistisch beeld weer, doorheen Vlaanderen.

3.1. De klasgroep 1B

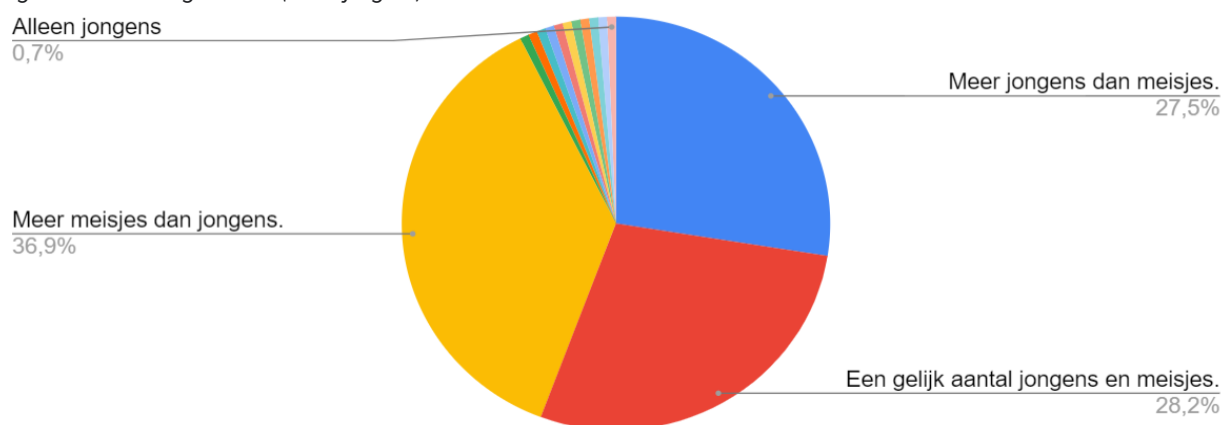
Aan de hand van onze enquête gingen we op zoek naar gerichte informatie omtrent de klasgroep 1B. We hebben onze vragen opgedeeld in een aantal aspecten. Aan de ene kant zochten we uit wat de basiskenmerken waren van de leerlingen, aan de andere kant wat hun diverse achtergronden en noden zijn. Het tweede aspect gaat over de leeswereld van de leerling zelf. Hier hebben we het over leesniveau, leesvaardigheden en leesplezier.

3.1.1. De basiskenmerken

De basiskenmerken van de leerlingen in 1B zijn als volgt: over de gehele lijn hebben de leerlingen een leeftijd van 12 à 13 jaar. Een klein deel heeft de leeftijd van 11 of 14 jaar, maar dat is de minderheid. Van daaruit kunnen we stellen dat over het algemeen de leerlingen uit 1B, 12 à 13 jaar zijn en dus verder stromen vanuit het 6de leerjaar.

De verhouding in geslacht is minder rechtlijnig, omdat dit enorm verschilt van school tot school. We kregen dan ook diverse antwoorden bij deze rubriek. Toch kunnen we besluiten vanuit onze enquête dat het overgrote deel van de leerlingen in 1B meisjes zijn. Dit is natuurlijk niet eenduidig en is zeer afhankelijk van school tot school.

Figuur 1: Grafiek geslacht (zie bijlage 1)

3.1.2. De achtergrond

Zoals reeds aangehaald is er sprake van verschillende noden en behoeften. Ook de achtergrond is divers van aard. Zo zien we dat er heel wat leerlingen zijn met een anderstalige achtergrond.

Op basis van onderstaande grafiek kunnen we het volgende afleiden: 46,1% van de bevroagden geeft aan dat er in hun klas 0-5 leerlingen met een anderstalige achtergrond zitten. Maar liefst 26,3% geeft aan dat er in hun klas 5-10 leerlingen met een anderstalige achtergrond aanwezig zijn. Daarnaast geeft 35,5% aan dat ze 0-5 leerlingen hebben met een problematisch traject in het kleuter- en/of lager onderwijs. Ook blijkt uit onze enquête dat 31,6% 5-10 leerlingen hebben met een problematisch traject. 32,9% van de leerkrachten geeft aan dat er in hun klas 0-5 leerlingen doorstromen vanuit een OKAN klas.

Figuur 2: Grafiek achtergrond (zie bijlage 1)

In mijn klas zitten 0-5 leerlingen met een anderstalige achtergrond, die doorstromen vanuit een OKAN klas.

50 antwoorden (32,9%)

In mijn klas zitten 0-5 leerlingen met een anderstalige achtergrond.

70 antwoorden (46,1%)

In mijn klas zitten 5-10 leerlingen met een anderstalige achtergrond, die doorstromen vanuit een OKAN klas.

8 antwoorden (5,3%)

In mijn klas zitten 5-10 leerlingen met een anderstalige achtergrond.

40 antwoorden (26,3%)

In mijn klas zitten 0-5 leerlingen met een problematisch traject in het kleuter - en/of lager onderwijs.

54 antwoorden (35,5%)

In mijn klas zitten 5-10 leerlingen met een problematisch traject in het kleuter - en/of lager onderwijs.

48 antwoorden (31,6%)

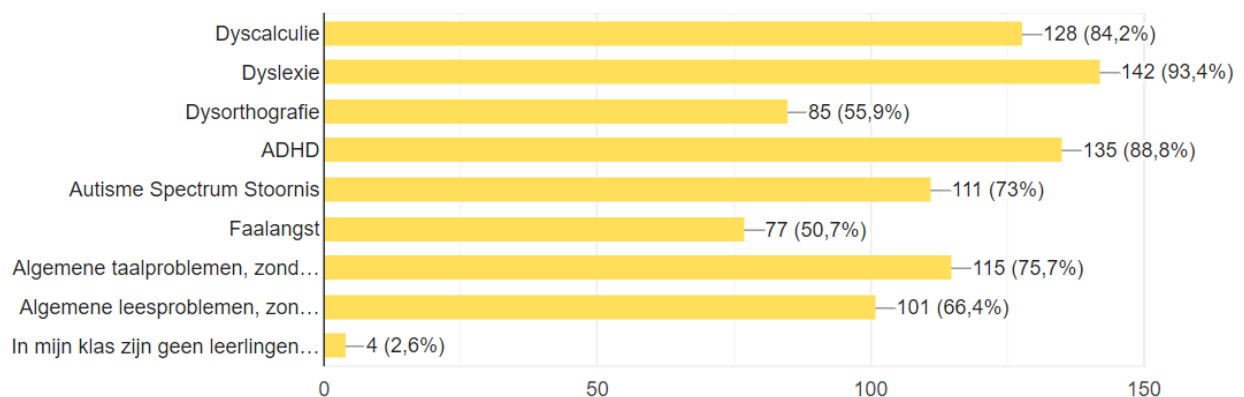
Deze gegevens bevestigen nogmaals de diverse aard van onze doelgroep, en de verscheidenheid aan meespelende factoren.

3.1.3. Eventuele leerproblemen en -stoornissen

Niet onbelangrijk is de aanwezigheid van leerproblemen en -stoornissen. Wij zijn er ons van bewust dat er heel wat leerlingen in 1B te kampen hebben met dergelijke problematieken en dat maakt een optimale leesontwikkeling alsmear moeilijker. Het is daarom geen overbodige luxe om dit op te nemen in onze enquête.

Vanuit de gekregen antwoorden merken we op dat dyscalculie, dyslexie, dysorthografie, ADHD en autisme spectrum stoornis veel voorkomend zijn. Daarnaast geeft 50,7% aan dat er in de klas leerlingen zijn die vechten met faalangst. Dit zijn verontrustende cijfers. Er zijn maar liefst 115 leerkrachten die aangeven dat er verschillende taalproblemen aanwezig zijn in de klas, zonder een effectieve (leer)stoornis. Dit gaat louter om problemen met de Nederlandse taal. Hetzelfde geldt voor leesproblemen. Daar geeft 66,4% aan dat er in hun klas leerlingen zijn die problemen ervaren met lezen, zonder een effectieve (leer)stoornis.

Figuur 3: Grafiek leerproblemen en -stoornissen (zie bijlage 1)

3.2. De individuele noden

Om zicht te krijgen op de individuele noden, vragen we ons af hoe de beginsituatie van elke leerling op vlak van lezen wordt ingeschat. Hierbij kregen we diverse antwoorden. Onderstaand een oplijsting met korte toelichting, van de meest voorkomende antwoorden.

- Diataal

Diataal voorziet eindtoetsen, volgtoetsen en leerlingvolgsystemen om op die manier het proces van de leerling, waaronder het leesproces, zo correct en gedetailleerd mogelijk op te volgen.

- Taal- en leestesten eigen aan de school

Van taalscreenings en bevragingen tot instaptoetsen.

- Doorgegeven via lager onderwijs

Op heel wat scholen wordt er enkel gekeken naar het dossier vanuit de lagere school.

Kortom, we kunnen vaststellen dat er geen rechte lijn is in het aftoetsen van het leesniveau. Op deze manier kan er geen rechtlijnige visie gevormd worden op het meten van de beginsituatie van de leerling zelf en is het moeilijk(er) om effectief leesonderwijs op maat aan te bieden en op die manier de leesvaardigheden en het leesniveau voldoende te ondersteunen.

Iedere school werkt met een ander systeem waardoor er geen vergelijking kan gemaakt worden. Van andere niveaus en criteria tot punten en kleurcodes. Dat bemoeilijkt het schetsen van een volledig beeld, omdat ook deze criteria van belang zijn om de juiste context te kunnen schetsen. Deze informatie is van cruciaal belang voor het uitwerken van ons eindproduct. We willen een duidelijke, rechtlijnige en realistische criterialijst voor het selecteren van gepaste boeken in functie van ons leusetiket. Het etiket moet passend zijn voor alle scholen en dus perfect te integreren zijn binnen verschillende systemen. Enkel op die manier zal ons leesinitiatief een meerwaarde bieden.

Op dit moment kunnen we wel al concluderen dat het leesniveau in 1B opgekrikt moet worden. In onze enquête stelden we de vraag ‘Hoe is het leesniveau in uw klas? Wees zo concreet mogelijk.’ Hieronder geven we een weergave van een aantal veel voorkomende antwoorden.

- zwak
- niveau 2de tot 4de leerjaar
- de uitzondering leest boeken voor 12 jaar
- taalzwak met zwak leesniveau als gevolg
- laag en weinig zelfvertrouwen
- weinig motivatie om een ‘lange tekst’ te lezen
- woord per woord lezen zonder deze in intonatie in een zin te plaatsen. Lange woorden, nieuwe woorden en leestekens zijn moeilijk

De leerlingen hebben diverse noden, waardoor het enorm moeilijk wordt om als leerkracht leesactiviteiten te organiseren. Al snel vraagt dit een enorme voorbereiding, omdat je heel wat moet doen om aan alle niveaus en noden te voldoen.

Deze informatie nemen we mee bij het uitwerken van ons etiket, zodat de leerkracht op een efficiënte manier leesmomenten kan voorzien in de klas.

3.2.1. Ondersteuningsproces en de verschillende actoren

Tot slot rest ons de vraag of er tijdens het individueel ondersteuningsproces op vlak van lezen, andere actoren betrokken zijn zoals ouders of begeleiders. Hier belanden we op een dood spoor. Uit de antwoorden kunnen we afleiden dat er aan de ene kant weinig tot geen tijd is om extra ondersteuning te voorzien en aan de andere kant is het vaak te moeilijk om de leerlingen warm te maken. Ouders worden af en toe betrokken, maar in welke mate kunnen leerkrachten dit controleren?

Volgens de Stichting Lezen* (A. van Montfoort, R. Wolters. Stichting Lezen. 2014) mogen we de thuisomgeving niet uit het oog verliezen om het leesonderwijs te versterken. Ouders kennen hun kind vaak veel beter dan de leerkracht zelf en kunnen op die manier de boekkeuze afstemmen op de eigen interesse van het kind, wat het leesplezier kan bevorderen, terwijl de leerkracht dit probeert te doen voor de gehele klas. Daarnaast hebben ouders een algehele invloed op het kind en dus ook op het leesgedrag. Als het kind de ouders vaak ziet lezen, is de kans groter dat hij/zij dit gedrag overneemt. Tot slot oefent het kind ook thuis de leesvaardigheden, wat opnieuw zorgt voor een stijging in het leesniveau en hopelijk ook in het leesplezier. Dat is waar we uiteindelijk naar streven.

**De Stichting Lezen is een organisatie die instaat voor het ondersteunen van leesbevordering.*

Vanuit onze eigen enquête besluiten we dat scholen op dit moment het gezin nog te weinig betrekken bij het leesproces van de leerling. Leerkrachten geven vaak aan dat de ouders moeilijk te bereiken zijn. Dit nemen we mee naar ons leesinitiatief, om een aantal hanteerbare tips en tricks aan te reiken. De leerlingenbegeleiding en het CLB worden wel regelmatig betrokken bij het ondersteunen en begeleiden van leerlingen. Dit biedt heel wat voordelen, want op deze manier wordt de leerling nog een aantal momenten extra intensief begeleid, waarbij de focus enkel ligt op de individuele noden van de leerling zelf.

3.3. Het leesniveau

De antwoorden op de vraag ‘Hoe is het leesniveau in uw klas?’ zijn bij de meerderheid niet positief. Leerkrachten geven aan dat het leesniveau ondermaats is. Sterker nog, leerkrachten stellen dat het leesniveau op de 1ste schooldag gelijk ligt met het leesniveau in het lager onderwijs van het 2de tot het 4de leerjaar. Let op, dit geldt niet voor leerlingen met een anderstalige achtergrond. Volgens de deelnemende leerkrachten bevinden zij zich vaak op een nog lager niveau. Ook op het vlak van leesniveau is er dus een enorme diversiteit.

Het is een enorme uitdaging voor de leerkracht om aan alle verschillende niveaus tegemoet te komen in één klas. We merken op dat de meeste leerkrachten gebruik maken van het AVI-systeem*, om op die manier zoveel mogelijk in te spelen op de uiteenlopende niveaus. Dit systeem is gemaakt voor het lager onderwijs en dus niet voor het secundair onderwijs, wat vaak zorgt voor een gepast boek qua niveau maar niet qua interesse en leefwereld. Laat dat net hetgeen zijn waar we op willen inspelen met onze bachelorproef, een passende en efficiënte boekkeuze met een gepaste uitdaging voor iedere leerling. De gepersonaliseerde boekenlijst op onze website, verlaagt de drempel om een gepast boek uit te kiezen en zorgt voor meer positieve leeservaringen. Dat zorgt op zijn beurt dan weer voor een positief effect op de leesvaardigheden en het leesplezier.

*AVI is de afkorting van Analyse van Individualiseringsvormen. Het AVI-systeem biedt twee grote toepassingen: enerzijds de indeling van teksten naar moeilijkheidsgraad en anderzijds de bepaling van de leesvaardigheid (Middendorp, 2021).

We hebben de leerkrachten van 1B ook gevraagd of ze aandacht besteden aan leesplezier in de klas. Hierop was het antwoord zeer positief. De meeste leerkrachten houden er zoveel als mogelijk rekening mee. Dat vertaalt zich in diverse activiteiten, visies en ideeën. Hieronder een opsomming van de meest voorkomende antwoorden uit onze enquête.

- leesmomenten van dagelijks en wekelijks tot op maandelijkse basis
- bezoek aan de bibliotheek
- de aanwezigheid van een school en/of klasbib
- voorleesmomenten
- lezen op vrije momenten zoals bij het sneller klaar zijn van een test
- leesclub op school

- leeswerkvormen zoals speeddate of genietend lezen, geïntegreerd in allerlei vakken

Speeddate is een leeswerkvorm waarbij leerlingen hun favoriete boek voorstellen in speeddates met medeleerlingen van 1 tot 2 minuten. Daarna schuiven ze op en doen ze dit opnieuw. Via een werkblad duiden de leerlingen van elkaar aan hoe geïnteresseerd ze zijn in de voorgestelde boeken, om op het einde tot een top 3 te komen.

Het is duidelijk dat de leerkrachten aandacht hebben voor het leesplezier maar het vergt heel wat moeite om op geregelde tijdstippen leesmomenen in te lassen door de grote diversiteit. Daarbij moeten we wel in acht nemen dat leesplezier geen garantie is voor het opkrikken van de leesvaardigheden of het leesniveau, maar het is weldegelijk een eerste stap.

4. Waar situeert 1B zich in de leeswereld?

4.1. De uiteenlopende beginsituatie op 1 september

1 september, de dag waarop leerkrachten met volle moed starten aan het nieuwe schooljaar. Als we inzoomen op de leerkrachten Nederlands in 1B staan deze voor een grote klus. Ze zullen de beginsituatie van de leerlingen moeten achterhalen want enkel op deze manier is het mogelijk om in te spelen op de individuele noden van iedere leerling.

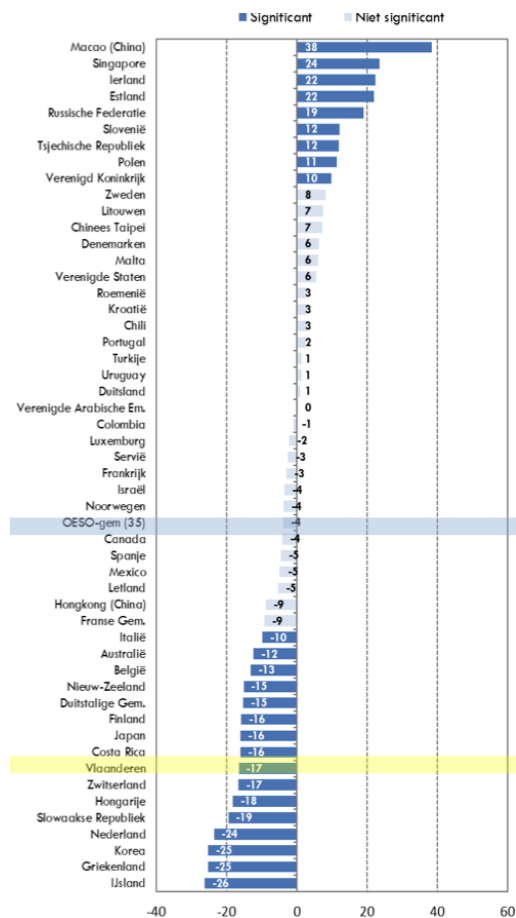
We duiken in de leeswereld van 1B en maken een schets van het lezersprofiel.

4.2. Het lezersprofiel van leerlingen uit 1B

4.2.1. De leesvaardigheden

We brachten de leesvaardigheden in kaart aan de hand van het meest recente PISA- onderzoek (Programme for International Student Assessment) uit 2018 (Warlop). PISA definieert leesvaardigheid als het begrijpen, gebruiken en evalueren van teksten, het reflecteren over teksten en er zich mee moeien om een doel te bereiken, om kennis en mogelijkheden te ontwikkelen en om deel te nemen aan de maatschappij. Deze definitie legt een belangrijke nadruk op de cognitieve processen die een lezer gebruikt en overtreft het letterlijk interpreteren van wat in teksten staat (Warlop).

Figuur 4: Trend in de gemiddelde leesprestatie tussen 2009 en 2018

De figuur hiernaast geeft de evolutie van de gemiddelde prestaties voor leesvaardigheden tussen het jaar 2009 en 2018 weer. De landen staan gerangschikt volgens grootte van het verschil. Bij de landen die een stijging doormaken, staat de score bovenaan. Aan de hand van de scores, kunnen we afleiden dat Vlaanderen het stilaan slechter en slechter doet op verschillende vlakken.

Bij zowel leesvaardigheden als leesplezier zien we dat maar liefst 1 op 5 van de Vlaamse vijftienjarigen het referentieniveau voor leesvaardigheid niet haalt. Hierdoor wordt de kloof tussen zwakke en sterke lezers groter. Daarnaast leest 60% van de Vlaamse jongeren enkel om informatie in te winnen. Dit betekent dat ze niet voor hun plezier lezen maar gewoon omdat het moet (Warlop).

Onze enquête kan deze wetenschappelijke toelichting enkel bevestigen. Uit verschillende antwoorden is gebleken dat het overgrote deel van de leerlingen uit 1B het vereiste leesniveau niet behaald. Dit zijn verontrustende cijfers. Als zich hier geen stijging manifesteert kan deze negatieve spiraal zorgen voor ernstige leesproblemen in de toekomstige maatschappij. Kortom, er is dringend nood aan een intensieve aanpak om het leesniveau op te krikken. De eerste stap is het verhogen van leesmotivatie en leesplezier.

4.2.2. De (de)motivatie om te lezen

De leesmotivatie fungeert als motor tussen begrippen als leesvaardigheden, leesplezier en leesfrequentie. Deze begrippen zijn een cruciale hefboom om van kinderen en jongeren, waaronder de leerlingen uit 1B, levenslange lezers te maken (Hoe bevorder je intrinsieke leesmotivatie?, 2020).

Het is net die leesmotivatie die bij leerlingen laag ligt. De mate waarin leerlingen gemotiveerd zijn om een tekst te lezen hangt af van de vraag of leerlingen wel degelijk geïnteresseerd zijn in het onderwerp van de tekst. Zonder die juiste motivatie zal lezen nooit geïntegreerd worden in het dagelijkse leven. De 'juiste' motivatie is natuurlijk een breed begrip met een betekenis die voor interpretatie vatbaar is.

We herkennen twee soorten motivatie: de intrinsieke en extrinsieke motivatie.

De extrinsieke motivatie is de motivatie die van buitenaf komt. Daarbij is de leerling bijvoorbeeld gemotiveerd om een boek te lezen en via die weg goede punten te behalen voor een taak of toets. De motivatie komt daarbij niet vanuit de leerling zelf, maar vanuit de omgeving. Dat is een vorm van motivatie die na het behalen van de beloning of het vermijden van de gevolgen vaak ophoudt. Daarom is extrinsieke motivatie niet de juiste manier om de leesmotivatie op te krikken en op die manier te integreren op lange termijn. Als de leerling zelf geen leesplezier, noch motivatie ervaart, zal de pret geen stand houden.

Intrinsieke motivatie is dus essentieel. Dit is motivatie die vanuit de leerling zelf komt. De leerling is zelf gemotiveerd om te lezen en ervaart hier plezier in. Daarom is de leesmotivatie sterk verbonden aan het leesplezier. Hoe meer plezier de leerling ervaart in het lezen, hoe gemotiveerder hij/zij/het is en blijft om te lezen. Het is dus belangrijk om in te zetten op de intrinsieke motivatie. Hoe dieper die motivatie zich manifesteert, hoe positiever de effecten op leesvaardigheden, leesplezier en leesfrequentie. Motivatie is een hefboom naar het meer en graag lezen, waardoor het leesplezier en de leesfrequentie in een stijgende lijn gaat. Het gevolg daarvan is een versterking van de leesvaardigheden.

Een handige kapstok om aan de motivatie te werken is de zelfdeterminatietheorie, bestaande uit het ABC met drie psychologische basisbehoeften.

Figuur 5: Het abc van de zelfdeterminatietheorie

Autonomie gaat over keuzevrijheid in het leven, op alle vlakken. Je hebt het gevoel controle te hebben over je eigen leven. Als leerlingen zelf mogen kiezen wat ze lezen, heeft dat een positief effect op het gevoel van autonomie.

Eigen inbreng bij hun leesproces zoals het zelf kiezen van leesmomenten en inspraak bij leeslessen door bijvoorbeeld leesgesprekken te voeren met andere klasgenoten, verhoogt opnieuw het gevoel van autonomie. Dat gevoel is nodig om de motivatie aan te houden en de intrinsieke motivatie te verhogen.

Verbondenheid draait rond het voelen van een verbinding met jezelf en de ander. Je voelt je erkend en gewaardeerd. De band met jezelf en de ander is de basis om je goed in je vel te voelen. Als je niet goed in je vel voelt, zal de motivatie voor alle levensvlakken zakken. Door samen te lezen, samen een boek uit te kiezen of samen te praten over een bepaald boek verhoog je het gevoel van verbondenheid en dat heeft op zijn beurt een positief effect op de (intrinsieke) leesmotivatie.

Competentie speelt op het gevoel iets te kunnen en op die manier bepaalde doelen te bereiken. Je weet dat je het kan. Wat je goed kan, doe je vaak veel liever dan iets wat je minder goed kan. Leerlingen hebben vaak vertrouwen in het eigen kunnen. Daarom is het belangrijk dat ze ook het gevoel hebben een bepaald boek te kunnen lezen, als je wil dat de leesmotivatie in stijgende lijn gaat. Dit kan enkel gecreëerd worden door voldoende oefening en positieve leeservaringen, door boeken aan te bieden op het juiste niveau. (Bequoye, S. 2020), (HET ABC VAN MOTIVATIE ALS STARTPUNT).

4.2.3. Leesmotivatie is geen garantie voor leesfrequentie

Volgens de JOP-studie* uit 2018 blijkt dat 65,8% van de leerlingen uit het 6de leerjaar lager onderwijs minstens maandelijks een boek leest. In het eerste jaar van het secundair onderwijs daalt dit met 20% tot 46,7% (Warlop).

**De JOP-studie is afkomstig vanuit JOP of JeugdOnderszoeksPlatform. Het is een steunpunt, gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, waarbij er wordt gedaan aan een zeer breed jeugdonderzoek. Onder andere de leefwereld wordt onder de loep genomen, waaronder dus ook het leesaandeel.*

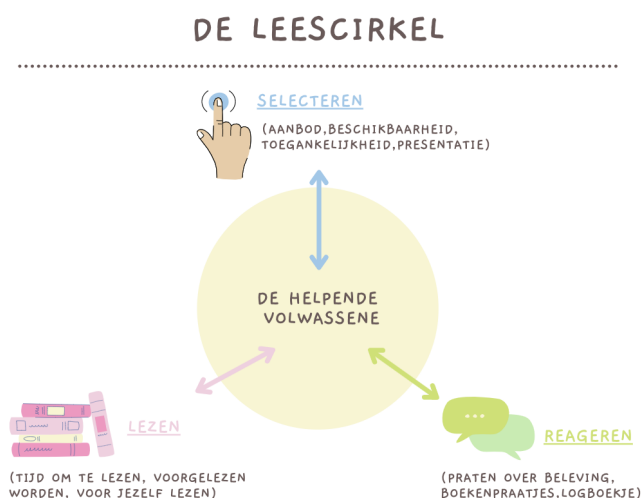
Op basis van onze enquête kunnen we stellen dat het voor een leerkracht bijzonder moeilijk is om veel aandacht te besteden aan lezen in het secundair onderwijs, waaronder 1B. Enerzijds is er een tekort aan tijd en middelen.

Anderzijds is het leesniveau en de leesmotivatie vaak zodanig laag dat het voor leerlingen in 1B eerder een opgave of verplichting is dan een ontspanning. Daarbij komen dan ook de zeer uiteenlopende leesniveaus kijken, wat het niet makkelijk maakt om klassikaal aan lezen te werken (Van Montfoort & Wassing, 2020).

We kunnen ons dan de vraag stellen ‘Hoe zorgen we ervoor dat leerlingen in 1B meer lezen?’ In deze fase zijn leerlingen ongeveer twaalf jaar. Er ontstaat tijdens het leesproces een voortdurende wisselwerking tussen (cognitieve) deelvaardigheden: decoderen van letters, woorden herkennen, betekenis geven, verbanden leggen tussen zinnen, enzovoort (Van Montfoort, 2020). Technisch en begrijpend lezen zijn vaardigheden die hand in hand gaan en niet als aparte competentie behandeld zouden mogen worden. De leesvoorkeur evolueert sterk in deze fase. Waar ze eerst verhalen kiezen met sympathieke personages in een realistische wereld, verbreedt dit naar verschillende morele kwesties in verhalen (zoals pesten), minder zwart-wit denken en verschillende perspectieven. Het is van belang dat lezen wordt ervaren als een ontspannende activiteit, met een vrije keuze in het kiezen van een boek (Bequoye, 2020). Op die manier is de kans op een blijvende intrinsieke motivatie groter. Bespreek de boeken die je leerlingen lezen, creëer verbondenheid. Door deze handeling op regelmatige basis te herhalen zorg je ervoor dat je leerlingen competenties bereiken en vooral het gevoel van competentie ervaren.

4.2.4. Het leesplezier als motor voor lezen op lange termijn

Figuur 6: De leescirkel

Volgens Chambers (2021) zijn er vier belangrijke aspecten bij het vergroten en vooral het behouden van het leesplezier. Hierbij bespreken we van de leescirkel.

We starten bij het centrale punt, namelijk de helpende volwassene. Dit gaat over de leerkracht, maar ook over de ouders van de leerling zelf. Deze personen creëren een aangename leesomgeving, of juist niet. De drie factoren rondom de helpende

volwassenen zijn niet weg te denken uit de leescirkel.

1. Als eerste factor, het lezen zelf. Tijd speelt hierin een zeer belangrijke rol. Leerlingen moeten de tijd/ruimte krijgen om te kunnen lezen.
2. Als tweede factor, het reageren. Geef leerlingen de kans om over hun boek te reflecteren. Laat hen vertellen over hun gevoelens en gedachten bij het boek.
3. Als derde factor, het selecteren. Leerlingen uit 1B hebben vaak geen kennis over het aanbod. Ga met hen naar de bibliotheek en kies samen een geschikt boek uit. Een veelgemaakte fout is dat leerlingen een zo dun mogelijk boek nemen, omdat ze dan minder moeten lezen. Dit is een foute gedachtegang. Ze zouden een boek moeten kiezen dat aanleunt bij hun interesse en op hun niveau. Hierbij moet de leerkracht de leerling voldoende begeleiden.

Als er rekening wordt gehouden met de leescirkel kan de motivatie van de leerlingen verhoogt worden, maar zal het ook aanhouden (Jongstra, 2016).

4.2.5. De huidige leescultuur

Kris Van den Branden (Professor aan KU Leuven) ziet de jonge lezer als een bedreigde diersoort. Dit op basis van de steeds negatiever wordende houding tegenover lezen, blijktend uit het PISA onderzoek dat reeds werd aangehaald.

Wanneer we puur en alleen kijken naar 'oude media' waaronder boeken en kranten, zien we een dalende leesfrequentie. Dit is grotendeels een gevolg van de digitalisering en de huidige leescultuur. Zelden staat er nog een boek, krant of tijdschrift in de spotlight. Het gaat steeds over digitale en nieuwe media zoals films, chatberichten en posts op sociale media. Dit wordt aanzien als het 'nieuwe' lezen. Hierbij wordt ook gelezen, maar op een andere manier dan bij het lezen van een boek of krant. Als we dit meetellen zijn jongeren digitale lezers, volgens Simone Bouquoye van Iedereen Leest*. Hij stelt de vraag of we media gelijk kunnen stellen aan het lezen van een boek. Kennen ze dezelfde voordelen als lezen? Dat betwijfelt hij. Chatberichten en sociale media bevatten vaak spreektaal en/of afkortingen. Ze zijn zeker niet helemaal af te schrijven, maar alleszins niet voldoende.

**Iedereen Leest is een referentie organisatie rond lezen en leesbevordering. De organisatie werkt aan een betere leescultuur doorheen heel Vlaanderen en werkt campagnes uit zoals de voorleesweek. Daarnaast kennen ze heel wat initiatieven en ondersteuning naar leerlingen en leerkrachten toe.*

4.3. Het belang van lezen

Lezen kent een onuitwisbare plaats in de digitale kennismaatschappij van vandaag. We worden constant geconfronteerd met tekst en dus met de aan- of afwezigheid van leesvaardigheden, van opdrachtomschrijvingen tot chatberichten de hele dag door. Maar Liefst 80% van onze dagelijkse bezigheden bestaat uit lezen en schrijven. Helaas zijn 1 op 7 volwassen Vlamingen laaggeletterd. Dit blijkt uit een grootschalig PIAAC-onderzoek* over verschillende OESO-landen** (Bequoye, Waarom lezen goed is voor ons, 2018).

**(Programme for the International Assessment of Adult Competencies) **(De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)*

Lezen is niet weg te denken uit ons alledaags leven en dat maakt het belang ervan des te groter. Dat wil dan ook zeggen dat lezen een basiscompetentie is om deel te kunnen nemen aan de maatschappij (Bequoye, 2018). Die basiscompetenties worden aangebracht, doorheen de ontwikkeling, en het onderwijs speelt daar een grote rol in.

4.3.1. Lezen als empathisch voordeel

Verschillende studies, zoals het onderzoek van de Universiteit Amsterdam (Matthijs Bal, 2013) bevestigen dat ons empathisch vermogen vergroot door middel van lezen. Lezers begrijpen de gevoelens van anderen beter dan personen die niet lezen. Wie veel leest, ervaart hoe personages zich gedragen in verschillende situaties of hoe ze met anderen omgaan. Zo tonen lezers sneller begrip voor personen die ze in het echte leven ontmoeten (Bequoye, Waarom lezen goed is voor ons, 2018).

4.3.2. Lezen als bonus voor de toekomst

Leesvaardigheden zijn van essentieel belang om te kunnen deelnemen aan onze kennismaatschappij. Dagelijks worden we geconfronteerd met tekst: op verkeersborden, via e-mail, in de krant, via vacatures, in het programmaboekje van het cultureel centrum of op de bijsluiter van een medicijn. Als je deze dingen niet kan lezen zit je voor een stuk vast in het dagelijkse leven. Daarnaast heeft lezen ook een positief effect op ons concentratievermogen.

Neurologische studies zoals o.a. Stanford University (Goldman, 2012) concludeerden dat lezen een cognitief proces is waarbij de hersenen de gelezen tekst omzetten in betekenis en hierbij is de nodige concentratie vereist. Hoe vaker je dus leest, hoe meer je dit proces herhaalt (Bequoye, Waarom lezen goed is voor ons, 2018).

4.4. Het belang van een stimulerend leesklimaat

Een kwalitatief en stimulerend leesklimaat is cruciaal doorheen de leesontwikkeling van kinderen en jongeren. Blijvend inzetten op de leesvaardigheden, met de nodige focus op het leesplezier is in dit digitaal tijdperk noodzakelijk. Inzetten op leesvaardigheden start bij de omgeving van de leerling. Pas wanneer de omgeving wordt aangepast kan de leerling zich ontplooiën. Een stimulerend leesklimaat wordt ontwikkeld door verschillende betrokken actoren. Denk maar aan de ouders, de leerkracht en de school.

4.4.1. De centrale rol van de ouders

Zoals reeds vermeld worden ouders af en toe betrokken, maar is het moeilijk controleerbaar in welke mate ze de leerling ondersteunen en begeleiden. Op de website worden er een aantal tips en tricks opgenomen om de samenwerking op vlak van lezen te versterken. In 3.4.2. wordt de invloed van de ouders besproken. Kortom, de rol van ouders is buitengewoon belangrijk en verdient meer nadruk. Kinderen van ouders die veel lezen, voorlezen, praten over boeken en een rijk gevulde boekenkast hebben, lezen zelf meer, zijn leesvaardiger en schoppen het verder in het onderwijs en hun carrière (Notten, 2011,2012) (Van Montfoort, 2014). Een stimulerende leesopvoeding bestaat uit een aantal essentiële onderdelen, maar kan op heel wat verschillende manieren afhankelijk van de gezinsdynamiek.

- Het goede voorbeeld geven, zien lezen doet lezen.
- Voorlezen als routine, zoals voor het slapen.
- Praten over boeken en interesse tonen in de boekkeuze van het kind.
- Geregeld naar de bibliotheek of boekenwinkel gaan, voor een eigen boekkeuze.

De conclusie is eigenlijk dat het van belang is dat ouders lezen integreren in hun opvoeding, op eender welke manier (Van Montfoort, 2014).

4.4.2. De centrale rol van de leerkracht

De leerkracht speelt een cruciale rol in het creëren van leesplezier en het ontwikkelen van leesvaardigheden. Als leerkracht fungeer je als rolmodel en dat kan stimulerend werken. Door onder andere het ABC van motivatie of de leescirkel in te zetten binnen (lees)werkvormen, wordt er gewerkt aan de intrinsieke motivatie. Het is dan ook van groot belang dat het volledige schoolteam een sterke visie uitbouwt in verband met lezen op school. Het is pas wanneer de volledige school de handen in elkaar slaat, dat er kan gewerkt worden aan de leesvaardigheden en daarbovenop de leesmotivatie en het leesplezier.

Op onze uitgewerkte website worden er een aantal werkvormen meegegeven, om als leerkracht te werken aan een stimulerend leesklimaat in de klas. Daarnaast kan je als schoolteam het tweejarig traject genaamd: “Geef me de vijf!” aan de Arteveldehogeschool volgen. Hierbij zul je als schoolteam aan de slag gaan met begrijpend lezen via duurzame schoolontwikkeling. Meer info hierover, staat weergegeven in bijlage 8.

4.4.3. De centrale rol van de klas- en schoolomgeving

Tot slot speelt ook de klas- en schoolomgeving een belangrijke rol. Wanneer er steeds boeken binnen handbereik zijn, kan dit de leerlingen stimuleren om sneller naar een boek te grijpen als daar ruimte voor is. Dit omdat de leerlingen er makkelijk bij kunnen en zo de drempel wordt verlaagd. Hieronder een aantal tips om de klas- en schoolomgeving in te zetten binnen een stimulerende leesomgeving.

- Een uitgebreid en divers boekenaanbod in de klas of op school. Bij het kiezen van een boekenaanbod is het van belang om met 4 aspecten rekening te houden. Deze kan je terugvinden in bijlage 2.

4.4.4. Bestaande initiatieven op verschillende niveaus

Er zijn al heel wat bestaande initiatieven die een enorme hulp zijn en heel wat meerwaarde bieden binnen de leeswereld van de leerlingen uit 1B. De school, waaronder de leerkracht, staat voor het overgrote deel in voor het aanbrengen van de nodige leesvaardigheden.

Vanuit onze enquête hebben we een groot aantal initiatieven gekregen die scholen en dus leerkrachten hanteren om de leesvaardigheden bij hun leerlingen op te krikken en aan te houden.

Hieronder zetten we er een aantal in de kijker. Deze initiatieven zijn dan ook prachtige voorbeelden om te analyseren in functie van ons eindproduct. Op deze manier kunnen we verschillende initiatieven en resultaten samenbrengen tot een mooi geheel, specifiek gericht naar de leerlingen uit 1B.

- **De leeslijn**

De leeslijn vanuit Iedereen Leest is een duidelijke leidraad om de leesontwikkeling van kinderen en jongeren, waaronder de leerling uit 1B, voldoende te stimuleren en te ondersteunen zodat ze kunnen uitgroeien tot gemotiveerde en vaardige lezers.

- **De voorleesweek**

De voorleesweek vanuit Iedereen Leest is een jaarlijkse campagne waarin het belang en plezier van voorlezen in de kijker wordt gezet. Naar onze mening is dit een uitgelezen kans om op in te spelen binnen de klas- en schoolcontext. Deze campagne kan je perfect integreren tijdens je lessen door van de gelegenheid gebruik te maken en meer voor te lezen dan anders, omdat er dan de ruimte voor is.

- **De boekenzoeker**

De boekenzoeker is een digitale databank vanuit Iedereen Leest dat kinderen en jongeren helpt bij het uitkiezen van een geschikt boek. Je kan daarbij filteren op allerlei criteria. Dat gaat van leeftijd en interesse tot een boekenreeks geschikt voor OKAN-leerlingen. Dit is een efficiënt hulpmiddel voor leerlingen en leerkrachten om op een hanteerbare manier een geschikt boek te zoeken voor iedere leerling.

- **De leesjury**

De leesjury is een leesclub vanuit Iedereen Leest voor kinderen en jongeren. Ze lezen, bespreken en beoordelen een heel aantal boeken. Dit is een mooi initiatief om kinderen en jongeren aan te zetten tot lezen en hen er over te leren spreken.

- **LIST**

LIST is een leesinterventieproject, ontwikkeld door de hogeschool in Utrecht. LIST wordt vooral gebruikt in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en in de A- en B-stroom van de eerste graad secundair onderwijs. Bij het LIST-project is het de bedoeling dat kinderen boeken kiezen en lezen die aansluiten bij hun eigen leeftijd. De focus ligt hierbij niet op de moeilijkheidsgraad, maar op motivatie. Het doel van het leesonderwijs is namelijk niet het aanleren van een techniek, maar het ontwikkelen van gemotiveerde lezers die hun leesvaardigheid gebruiken om te lezen en om te lezen voor hun eigen plezier om de intrinsieke motivatie te verhogen (LIST - lezen is top!, z.d.), (GO!, z.d.).

5. In hoeverre hecht de huidige onderwijsstructuur belang aan ‘lezen’?

Vanuit de onderwijsstructuur in België hecht men heel wat belang aan lezen. Dit vanuit de visie ‘basiseducatie’. Het onderwijs voorziet doorheen de hele lijn, zowel in het kleuter, lager als secundair onderwijs een aantal basisvaardigheden die aangeleerd moeten worden. Die basisvaardigheden worden opgesteld op basis van de noden in de huidige maatschappij en het voorzien van een optimale ontwikkeling. Welke basis is er nodig om te kunnen functioneren in de huidige maatschappij en welke vaardigheden zijn vereist om optimaal te kunnen ontwikkelen? Lezen is daar een van.

Dat betekent dat er ruimte is voorzien om de leesvaardigheden eigen te maken bij de leerling. We vroegen ons af hoe breed en uitdagend die leesruimte is, voor iedere individuele leerling. Daarvoor namen we een kijkje in de eindtermen en de daarop ontwikkelde leerplannen vanuit de koepels, van de 1ste graad secundair onderwijs en het 6de leerjaar lager onderwijs. Om een volledig beeld te kunnen vormen bekeken we ook de verschillende koepels en hun eventuele verschillen.

Dit is louter een observatie, waarbij we onze eigen mening of visie niet toelichten. De realiteit speelt een grote rol voor de ontwikkeling van ons leesinitiatief, omdat we dit zo ‘echt’ mogelijk willen laten aansluiten met het onderwijs van vandaag. Onze visie, mening of suggesties zijn hier niet van belang.

5.1. Eindtermen

De eindtermen zijn bepaald door de overheid en geven aan welke leerstof er moet gegeven worden. Het zijn de minimumdoelen die een leerling moet behalen om te slagen. Daarbij zijn er onderwijsdoelen die te behalen zijn door iedere leerling, en ontwikkelingsdoelen die enkel na te streven zijn door leerlingen in het buitengewoon onderwijs en de B-stroom.

Hieronder een duidelijke filtering van de eindtermen in het 6de leerjaar lager onderwijs en de eerste graad B-stroom in het secundair onderwijs, met betrekking op lezen (Onderwijsdoelen, z.d.).

6de leerjaar lager onderwijs*Eindtermen Nederlands*

ET 3.1	Verwerkingsniveau = beschrijven De leerlingen kunnen de informatie achterhalen in: voor hen bestemde instructies voor handelingen van gevarieerde aard.
ET 3.3	Verwerkingsniveau = beschrijven De leerlingen kunnen de informatie achterhalen in: voor hen bestemde teksten in tijdschriften.
ET 3.4	Verwerkingsniveau = structureren De leerlingen kunnen de informatie ordenen die voorkomt in: voor hen bestemde school- en studieteksten en instructies bij schoolopdrachten.
ET 3.5	Verwerkingsniveau = structureren De leerlingen kunnen de informatie ordenen die voorkomt in: voor hen bestemde verhalen, kinderromans, dialogen, gedichten, kindertijdschriften en jeugencyclopedieën.
ET 3.6	Verwerkingsniveau = beoordelen De leerlingen kunnen op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, informatie beoordelen die voorkomt in: verschillende voor hen bestemde brieven of uitnodigingen.
ET 3.7	Verwerkingsniveau = beoordelen De leerlingen kunnen op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, informatie beoordelen die voorkomt in: reclameteksten die rechtstreeks verband houden met hun leefwereld.
ET 5.1	De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: zich oriënteren op aspecten van de luister-, lees-, spreek- en schrijftaak: doel, teksttype en eigen kennis, en voor spreken en schrijven ook op de luisteraar of lezer.
ET 5.2	De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: hun manier van luisteren, lezen, spreken en schrijven afstemmen op het luister-, lees-, spreek- en schrijfdoel, en voor spreken en schrijven ook op de luisteraar of lezer.
ET 5.3	De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: tijdens het luisteren, lezen, spreken en schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel.
ET 5.4	De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: het resultaat beoordelen in het licht van het luister-, lees-, spreek- en schrijfdoel.

1ste graad B-stroom secundair onderwijs <i>Eindtermen 1ste graad B-stroom Nederlands</i>	
ET 2.1 <i>(attitudinaal)</i> <i>= uitbreidingsdoel</i>	De leerlingen zijn gemotiveerd voor taal m.i.v. cultuur, lezen, spreken, schrijven, luisteren en inzicht in het taalsysteem.
ET 2.12 <i>= uitbreidingsdoel</i>	De leerlingen verwoorden hun gedachten en gevoelens bij het lezen en beluisteren van fictionele teksten met een literaire inslag met ondersteuning van elementaire literaire en narratieve concepten.

Aan de hand van bovenstaande filtering kunnen we concluderen dat de eindtermen in het lager onderwijs veel uitdagender zijn wat lezen betreft, dan binnen de 1ste graad B-stroom van het secundair onderwijs. In het lager onderwijs worden de leerlingen uitgedaagd om de leesvaardigheden te verbreden door middel van verschillende leesvormen. Dat gaat van tijdschriften en boeken tot brieven, enzovoort. Toch mist volgens ons de focus op de individuele leeswereld van iedere leerling. Het gaat hier over de leesvaardigheden en dus voornamelijk over het 'kunnen' en 'kennen', het 'willen lezen' ontbreekt hier sterk. Dat ondersteunt de dalende piek van het leesplezier.

In de 1ste graad B-stroom daarentegen zet deze dalende trend zich voort. Er wordt weinig tot geen uitdaging voorzien op vlak van lezen. De eindtermen zijn geminimaliseerd tot het uiterst nodige en daarmee is alles gezegd. Om dit te staven met een voorbeeld bekijken we eindterm 2.1. Deze is ook terug te vinden bij de uitbreidingsdoelen, wat dus aangeeft dat dit een attitude is die niet door de volledige klas hoeft bereikt te worden.

Dit betreuren we sterk, aangezien er maar 2 eindtermen zijn, waarvan beide terugkomen bij de uitbreidingsdoelen. De focus op de leeswereld is ondermaats.

5.2. Koepels en hun leerplannen

Het onderwijs in België deelt zich op in een aantal koepels. Dat zijn eigenlijk verschillende schoolbesturen, die ieder hun eigen leerplannen en lesroosters hebben. De twee grootste koepels zijn de volgende:

- KOV: Katholiek Onderwijzersverbond
- GO!: Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.

Binnen deze bachelorproef beperken we ons tot deze koepels. De koepels stellen op basis van de eindtermen leerplannen op. De leerplannen zijn een vertaling van de eindtermen. De verschillende koepels geven door middel van een leerplan aan hoe ze de eindtermen zullen bereiken. Dit is concrete taal en een gouden instrument voor de leerkracht.

In bijlage 3 kan u een filtering terugvinden van de leerplannen in het lager onderwijs en de eerste graad B-stroom in het secundair onderwijs, met betrekking op lezen.

Op basis van deze gegevens leiden we af dat er in het 6de leerjaar GO! onderwijs heel wat aandacht wordt besteed aan lezen. Zowel aan het kunnen lezen in specifieke kaders, als aan het willen en graag lezen. Het KOV stelt 1 minimaal doel op, waarbij er voornamelijk gefocust wordt op de leesvaardigheden en het leesniveau. Over het algemeen bundelt het KOV de eindtermen vaak tot zeer brede leerplandoelstellingen, waardoor de leerkracht zelf wat meer ruimte krijgt.

In de 1ste graad B-stroom zijn er heel wat minder leerplandoelstellingen, binnen beide koepels. Dit is echt enkel het minimale. Er wordt veel minder uitdaging voorzien, binnen alle leesaspecten. Daardoor kan er steeds minder tijd gecreëerd worden om te lezen op school. Het KOV zet wel sterker in op lezen dan het GO!.

Het GO! nam enkel de eindtermen over, die enorm geminimaliseerd zijn en ook worden aangegeven als uitbreidingsdoelen. Het KOV besluit toch meerdere leerplandoelen op te stellen, wat een enorme meerwaarde is.

Zoals reeds vermeld, is dit enkel een observatie om het volledige plaatje te schetsen.

5.3. Campagnes en ondersteuning vanuit de koepels

De koepels (GO! en KOV) voorzien ook een tal van campagnes en vormen van ondersteuning, naar de leerkracht en leerling toe. Hieronder lichten we er een aantal toe.

Het GO! (Gemeenschapsonderwijs) kiest voor een integraal taalbeleid (Taalbeleid, z.d.), dat zich niet beperkt tot het vak Nederlands en het vreemdetalenonderwijs. Het maakt deel uit van het schoolbeleid.

Dat uit zich zowel in het taalbeleid als in het taalvakkenbeleid, omdat de belangrijkste doelstelling van iedere GO! school erin bestaat de leerlingen de onderwijstaal (het Standaardnederlands) aan te leren. Ze willen dit bereiken, omdat het immers de instructietaal is van bijna alle vakken.

Evenzeer realiseert het GO! dat het beheersen van een taal van belang is voor het makkelijker verder studeren of om werk te vinden. Volgens het GO! heeft het taalbeleid zeven succesfactoren en het taalvakkenbeleid zes krachtlijnen, die kan je terugvinden in bijlage 4. Deze vormen samen de doelen die het GO! wil bereiken met alle scholen (Taalbeleid).

In het KOV (Katholiek Onderwijs Vlaanderen) kiest men ervoor om op de interne site ondersteunend materiaal te bieden. Zo kunnen leerkrachten ideeën opdoen om lees- en taallessen interessanter en gericht aan te pakken. Ze reiken verschillende websites aan rond lezen en andere taalcomponenten. Een voorbeeld binnen de leeswereld is het volgende. Ze geven verschillende links die leiden tot digitale krantenartikels, deze zijn geschreven op het niveau van de eerste graad of voor leerlingen met een anderstalige achtergrond. Deze artikels zijn laagdrempelig en dus makkelijk te integreren in je les, om op die manier ook een leesmoment te kunnen organiseren. Doordat het KOV dit online zet hebben de leerkrachten meer zicht op hoe ze bepaalde zaken kunnen aanpakken in hun les (Ondersteunend materiaal). Het GO! daarentegen biedt weinig tot geen ondersteunend materiaal aan om de leeslessen voor leerkrachten vlotter te laten verlopen.

Naast het ondersteunend materiaal, schrijft het KOV ook een grondig taalbeleid uit. Een taalbeleid dat fungeert op de gedachte: een proces van samen groeien. Een taalbeleid voeren is namelijk geen eenvoudig proces. Het is een proces dat vertrekt vanuit het geloof in groeikansen. KOV zorgt ervoor dat het talenbeleid grondig staat uitgeschreven op hun website, maar dat elke school zijn eigen invulling hierin kan geven. Dit naargelang de eigen specifieke context. Meer info vind je hierover in bijlage 7.

Zowel het KOV als het GO! zetten in op de ondersteuning van leerkrachten door middel van nascholingen. Het KOV startte in september met een lessenreeks over leerondersteuning. Met als doel zuurstof voor lezen en schrijven in 1B. De doelstellingen zijn hierbij om de lees- en schrijfvaardigheid van de leerlingen in de B-stroom te bevorderen en om meer kans op toekomstig studiesucces te creëren.

Deze nascholing leunt zeer dicht aan bij onze bachelorproef waardoor we dus merken dat er meer en meer aandacht komt naar het opkrikken van de leeswereld in 1B (Professionalisering , 2021-2022). Bij het GO! onderwijs is er een eenvoudige online catalogus te vinden met allerlei nascholingen, daarbij ook enkele die inzetten op het lezen in 1B. Een voorbeeld hierbij is de nascholing: effectieve didactiek: literatuuronderwijs en leesbevordering.

Dit is een tweedaagse vorming waarbij je samen met je collega's op zoek gaat naar hoe je jongeren het leesplezier kan laten (her)ontdekken.

6. Opheldering van de doelgroep

Na het afnemen van de enquête en het afronden van een uitgebreide literatuurstudie, hebben we een realistisch beeld geschetst van de gezichten achter 1B. Als eerste valt het ons enorm op dat we geen algemeen besluit kunnen vormen, omdat de doelgroep zo divers is. Iedere leerling heeft andere noden, waardoor het onmogelijk samen te vatten is in een aantal zinnen. Toch maken we een visuele weergave van de belangrijkste aandachtspunten.

Figuur 7: De gezichten uit 1B

7. Van onderzoek tot een didactisch doordacht leesinitiatief.

Lees(h)et. Hinkel jij erdoor?

Na het afronden van de literatuurstudie, hebben we gebrainstormd over een manier om de leeswereld van 1B op een stimulerende manier aan te bieden waarbij er voldaan wordt aan alle diverse noden.

Deze brainstormsessie resulteerde in een website, gepersonaliseerd naar leerlingen en leerkrachten. De keuze voor een website leek ons logisch vanwege de huidige digitalisering. Een stimulerende, efficiënte en op maat ontwikkelde tool die voor elke leerkracht en leerling een hulpmiddel kan zijn.

7.1. Lees(h)et: Hinkel jij erdoor?

Een didactisch doordacht praktisch leesinitiatief dat is opgedeeld in twee delen.

- Deel 1: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? Voor leerlingen!

De leerling komt terecht op een website, die hem/haar/het volledig de weg wijst naar het passende leesniveau. Als de leerling nog niet bekend is met het leesniveau, wordt er doorverwezen naar een toegankelijke test. Op basis daarvan komt de leerling terecht op een gepersonaliseerde pagina, aan het niveau. Daarop staat het leesetiket, een gepersonaliseerde boekenlijst en een aantal tools zoals een bladwijzer en leeslogboek.

- Deel 2: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? Voor leerkrachten!

De leerkracht komt terecht op een website boordevol didactische informatie. Het leesetiket en de daarbij horende criteria staan centraal. Daarnaast wordt er per niveau een didactische toelichting voorzien, in combinatie met aangepaste (lees)werkvormen binnen de boekenlijsten. Om het plaatje compleet te maken, hebben we ook een aantal handige tools en overkoepelende tips en tricks voorzien rond diverse onderwerpen. Op die manier wordt het voor de leerkracht toegankelijker om leesactiviteiten te voorzien, die iedere leerling uitdagen.

In bijlage 9 is de volledig visuele website te vinden. Via onderstaande QR-code of link is de website ook te bereiken.

<https://fienvanraemdonck.wixsite.com/leeshet>

7.1.1. Het leesetiket

Het leesetiket is ontwikkeld op basis van de enquête, zodanig dat het volledig is afgestemd op de huidige realiteit en dus op maat van de leerling kan worden geïntegreerd. Het etiket bestaat uit drie niveaus, omdat we op basis van de literatuurstudie kunnen concluderen dat de klasgroep 1B enorm divers is. Iedere leerling heeft specifieke noden en dus nood aan een passend leesniveau. Dit is onmogelijk te vervatten in eenzelfde niveau. Het was voor ons enorm belangrijk om een efficiënt en hanteerbaar etiket te ontwikkelen, dus leek drie niveaus ons passend vanuit alle aspecten. De leerlingen komen als het ware aan in hun eigen leeswereld. Hieronder een korte toelichting van de verschillende niveaus. In bijlage 4 zijn de visuele leesetiketten terug te vinden.

In bijlage 5 staat het visueel weergegeven etiket.

 <p>TOERIST</p>	 <p>GIDS</p>	 <p>INWONER</p>
<p>Je komt aan in de leeswereld en start als een toerist. Je hebt nog wat hulp nodig om je weg te vinden.</p>	<p>Als de toerist de weg gevonden heeft, komt hij/haar/het aan in het niveau van de gids waar je mits enkele hulp al een heel eind verder geraakt.</p>	<p>Tot slot word je een rasechte inwoner in de leeswereld en ben je vertrokken!</p>

De drie niveaus zijn voorzien van criteria. Criteria rondom de leerling zelf en de boeken die hij/zij/het nodig heeft. Die criteria zijn opgesteld op basis van een aantal elementen, waarbij we ons gebaseerd hebben op onze enquête.

- De leeservaring van de leerling.
- De talenkennis van de leerling.
- De leesvaardigheden van de leerling.
- Het leesniveau van de leerling.
- Het leesplezier en de leesmotivatie van de leerling.
- Het aantal moeilijke woorden vanuit het boek.
- Het onderwerp van het boek.
- Het visueel niveau van het boek.

Zo kwamen we tot volgende criteria per niveau.

 <p>TOERIST</p>	 <p>GIDS</p>	 <p>INWONER</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb weinig ervaring met lezen. • Ik ken mijn weg nog niet in de Nederlandse taal. • Ik lees nog niet zelfstandig en heb hulp nodig. • Ik kan me niet goed concentreren op het lezen van een boek. • Ik hou niet van lezen en lees vooral omdat het moet. <p>Ik zoek boeken die...</p> <ul style="list-style-type: none"> • geen moeilijke woorden bevatten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb al redelijk wat ervaring met lezen. • Ik ken mijn weg al behoorlijk in de Nederlandse taal. • Ik lees al zelfstandig maar heb hier en daar nog hulp nodig. • Ik kan me al even concentreren op het lezen van een boek. • Ik hou wel van lezen, maar lees nog niet zo veel. <p>Ik zoek boeken die...</p> <ul style="list-style-type: none"> • niet te veel moeilijke woorden bevatten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb ervaring met lezen. • Ik ken mijn weg in de Nederlandse taal. • Ik lees al zelfstandig. • Ik kan me concentreren op het lezen van een boek. • Ik hou van lezen. <p>Ik zoek boeken die...</p> <ul style="list-style-type: none"> • hier en daar moeilijke woorden bevatten. • gaan over onderwerpen die me uitdagen. • geen afbeeldingen hoeven te bevatten.

<ul style="list-style-type: none"> • gaan over onderwerpen waar ik me makkelijk kan inleven. • afbeeldingen bevatten. 	<ul style="list-style-type: none"> • gaan over onderwerpen waar ik me kan inleven, maar me ook wel uitdagen. • af en toe afbeeldingen bevatten. 	
---	---	--

Op basis van bovenstaande criteria kan zowel de leerling zelf, als de leerkracht, bekijken op welk niveau de leerling zich bevindt. Als de men minstens 3 tot 4 criteria kan aanduiden binnen een bepaald niveau, is het duidelijk dat de leerling zich in dat niveau bevindt. Daarnaast wordt dit ook duidelijker voor de leerkracht, door middel van de didactische toelichting op de website zelf.

Voor een leerling is het moeilijker om op basis van criteria een juiste beslissing te maken, daarom is er een visuele test voorzien op de website zelf. Door middel van een aantal vragen komen de leerlingen bij het juiste niveau terecht.

7.1.2. Het boekenaanbod

Tijdens de ontwikkeling van het leesetiket, hebben we enorm veel belang gehecht aan een gevarieerd boekenaanbod. We vinden dat iedere leerling zichzelf moet kunnen herkennen in een van de boeken en vooral zin moet hebben om er een te lezen. Uit de literatuurstudie blijkt dat vooral de motivatie tekort schiet. Vaak is het zo dat leerlingen boeken tegen hun zin lezen, of simpelweg omdat het moet. Door een breed gamma aan te bieden kan de leerling zelf de keuze in handen nemen. Op die manier hopen we de intrinsieke motivatie te stimuleren en hun liefde voor lezen aan te wakkeren.

Binnen de drie niveaus hebben we ervoor gekozen om een 25-tal boeken aan te reiken: voor elk wat wils. Enerzijds boeken die aansluiten bij de leefwereld van de doelgroep, anderzijds naarmate het niveau verhoogt willen we via literatuur de blik van jongeren verruimen. We kozen voor gevarieerde thema's zoals: liefde, vriendschap, gedichten, racisme, cultuur, verdriet, pesten, puberteit, identiteit, sport, sociale media, enzovoort. Op de website zelf ziet de leerling steeds de cover van het boek en een korte inleiding, aangepast naar het niveau. Daarbij is er ook de mogelijkheid om een recensie achter te laten, zodat leerlingen elkaar kunnen stimuleren.

7.1.3. Didactische achtergrond- en ondersteuningsinformatie

Naast een uitgewerkt leesetiket en boekenaanbod, is er ook gedacht aan de didactische kant voor de leerkrachten. Dit is essentieel, want ze zijn tenslotte de rechtstreekse aanspreekpunten en door hun inzet kunnen de leerlingen van 1B aan de slag. Daarom kozen we ervoor om op de website naast de leerlingenkant ook een leerkrachtenplatform te ontwikkelen.

Leerkrachten kunnen hier naar surfen en zullen de verschillende boeken opgelijst zien staan. Bij de boeken zal niet enkel een korte inhoud staan, maar ook de waarom erachter. Waarom behoort dit boek binnen dit niveau? Daarnaast zal er hier en daar een specifieke werkvorm worden gekoppeld aan een bepaald boek, die ze dan zelfstandig kunnen integreren in de lessen. Tot slot verwerken we nog een aantal overkoepelende leeswerkvormen en handige tools om van de klas opnieuw een rijk leerklimaat te maken, dat iedere leerling uitdaagt.

7.2. Toekomstvisie

Naar de toekomst toe hopen we dat onze website blijft verder leven. Daarom hebben we ook een 'boekenbank' voorzien, waarbij leerkrachten of leerlingen boeken kunnen inzenden. Deze kijken wij steeds na, om er als volgt bij te plaatsen. Op deze manier blijft onze website een actief, vernieuwend en realistische tool die meegaat met de tijd. Daarnaast hebben we ook een mailadres voorzien, zodanig dat we steeds kunnen ingaan op vragen of feedback en zo onze tool kunnen verbeteren waar nodig.

8. Conclusie

We zijn alvast enorm trots op het resultaat en zijn er dan ook van overtuigd dat ons onderzoek en onze website een enorme vooruitgang kan betekenen binnen het onderwijs.

We hopen dan ook dat onze tool zoveel mogelijk verspreid wordt en het leerlingen warm kan maken om te (blijven) lezen. Lezen is wegdwalen in een verhaal en pas terugkeren wanneer jezelf wilt. Lezen is iets moois dat gekoesterd moet worden bij onze nieuwe generatie.

9. Bibliografie

Admiraal, J. P. (2018, mei). *Het Plezier-In Lezen-Spel*. Opgehaald van HBO kennisbank: https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_fontys:oai:surfsharekit.nl:050e80fb-0a7b-4445-af52-f7e3bf86637a?q=leesmotivatie+spelvorm&has-link=yes&c=0

Arteveldehogeschool Gent. (2021, 29 november). *Geef me de vijf!* Geraadpleegd op 27 mei 2022, van https://www.arteveldehogeschool.be/projecten/geef-me-de-vijf?utm_source=AHS+-+Medewerkers&utm_campaign=aecfe4568b-EMAIL_CAMPAIGN_2021_12_02_08_53_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_69e42a968e-aecfe4568b-21944304

Bequoye, S. (2020, 17 augustus). *De doorgaande leeslijn: een leidraad voor de leesontwikkeling van kinderen en jongeren*. Iedereen Leest. Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/de-doorgaande-leeslijn-een-leidraad-voor-de-leesontwikkeling-van-kinderen-en#:~:text=De%20leesvoorkeur%20van%20kinderen%20evolueert,perspectieven%2C%20verschillende%20motivaties%20bij%20personages%20%E2%80%A6>

Bequoye, S. (2018, 7 augustus). *Waarom lezen goed is voor ons*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/waarom-lezen-goed-voor-ons>

Bequoye, S. (2020, 25 augustus). *Lezen Vlaamse kinderen en jongeren nog?*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/lezen-vlaamse-kinderen-en-jongeren-nog>

Bequoye, S. (2020, 10 juli). *Hoe bevorder je intrinsieke leesmotivatie?*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/hoe-bevorder-je-intrinsieke-leesmotivatie>

Bequoye, S. (2018, augustus 1). *Onderzoek pleit voor meer leesplezier op school*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/onderzoek-pleit-voor-meer-leesplezier-op-school>

Bequoye, S. (2018, augustus 7). *Onderzoek zet maatschappelijke opbrengsten van de bib op een rij*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/onderzoek-zet-maatschappelijke-opbrengsten-van-de-bib-op-een-rij>

Bequoye, S. (2019, december 3). *Vlaamse vijftienjarigen scoren laag op leesvaardigheid en leesplezier*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/nieuws/onderzoek/vlaamse-vijftienjarigen-scoren-laag-op-leesvaardigheid-en-leesplezier>

Bequoye, S. (2020, mei 22). *Lezen is goed voor ons welzijn*. Iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/lezen-goed-voor-ons-welzijn>

Bequoye, S. (2021, februari 5). *'Ik wilde alsnog mijn vermoeden onderbouwen: dat het boek lezen wel degelijk nut heeft, meer zelfs dan de film kijken'*. iedereen leest. Geraadpleegd op 22 oktober 2021 via https://iedereenleest.be/over-lezen/nieuws/onderzoek/scriptieprijzleesbevordering2020_winnaar_marlonschotel

C&A. (z.d.). *Het stimuleren van leesmotivatie: Kinderen motiveren om te lezen*. Geraadpleegd op 28 december 2021, van <https://www.c-and-a.com/be/nl/shop/motivatatie-lezen>

Febus, A. P. (2018, mei 31). *Leesmotivatie: Hoe leraren de leesmotivatie tijdens het vrij lezen in groep 3 kunnen bevorderen*. Opgehaald van HBO kennisbank: https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_kpz:oai:surfsharekit.nl:9cf8b6ae-dffb-465b-a674-111c1d6f121f

Gezond Leven. (z.d.). *Het abc van motivatie als startpunt*. Geraadpleegd op 23 mei 2022, van <https://www.gezondleven.be/gezond-leven-gezonde-omgeving/motiveren-m%C3%A9t-succes-zet-in-op-het-abc-van-de-zelfdeterminatietheorie/het-abc-van-motivatatie-als-startpunt?fbclid=IwAR1ZuTDpgkNIE3i6K-NmjWl-bnkJo2Wc7YSYLmvpYUYz2iQlnYPNce-GSow>

GO! (z.d.). *LIST: vloeiend lezen*. pro.g-o.be. Geraadpleegd op 30 mei 2022, van https://pro.g-o.be/blog/Documents/GO%21%20Gepersonaliseerd%20samen%20leren%20-%20LIST.pdf?fbclid=IwAR1VFO30uPRsxYzBdwLenBZIP1K1KLml_yaKiYEBJeSasB1XWOctqAJPPCU

GO! Pro - GO! navigator. (z.d.). Pro.g-o.Be. Geraadpleegd op 29 mei 2022, van <https://pro.g-o.be/pedagogische-begeleiding-leerplannen-nascholing/leerplannen/go-navigator>

GO! Pro - Leerplannen basisonderwijs. (z.d.). Pro.g-o.Be. Geraadpleegd op 29 mei 2022, van https://pro.g-o.be/pedagogische-begeleiding-leerplannen-nascholing/leerplannen/leerplannen-ba_o

Grymonprez, S. (2019, September 9). *Maak prioriteit van begrijpend lezen*. De Standaard.

Jongstra, J. G. (2016, september 28). *Bevorderen van leesplezier door de boekenkring*. Opgehaald van HBO kennisbank: https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_kpz:oai:surfsharekit.nl:00907d3d-91e0-4698-a396-37f36294f5f9?has-link=yes&q=Bevorderen+van+leesplezier+door+de+boekenkring.&c=0

Leemans, L. (2021, 12 mei). *PISA-onderzoek: 5 belangrijke conclusies*. Klasse. Geraadpleegd op 28 december 2021, van <https://www.klasse.be/70738/pisa-onderzoek-5-belangrijke-conclusies/>

Leerplan secundair onderwijs. (z.d.). api.katholiekonderwijs.vlaanderen. Geraadpleegd op 29 mei 2022, van <https://api.katholiekonderwijs.vlaanderen/content/920f2e66-19ac-4fef-b1b4-634b7c31dfdc/attachments/Nederlands-IB.pdf>

LIST - lezen is top! (z.d.). *De Kleine Wereld*. Geraadpleegd op 29 december 2021, van <https://www.stedelijkonderwijs.be/dekleinewereld/content/een-vijfde-schoolproject-62>

Middendorp, M. (2021, maart 27). *AVI-SYSTEEM: UITLEG VAN HET BOEKENSYSTEEM!* Opgehaald van oudersenzo: <https://www.oudersenzo.nl/avi-systeem-uitleg/>

NWO. *Hoe goed kinderen lezen is in hoge mate erfelijk.* (2018, 6 april). NWO. Geraadpleegd op 28 december 2021, van <https://www.nwo.nl/cases/hoegoodkinderenlezenhogemateerfelijk#:~:text=Hoe%20rijk%20je%20ouders%20ook,is%20op%20hoeveel%20zij%20lezen>

Onderwijsdoelen. (z.d.). onderwijsdoelen.be. Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://onderwijsdoelen.be/>

Onderwijs van Morgen. (2021, 11 augustus). *Hoe krijg je kinderen aan het lezen?* Geraadpleegd op 28 december 2021, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/ovm/hoekrijgkinderenaanlezen/>

Taalbeleid. (z.d.). GO! Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://g-o.be/taalbeleid/>

Van Montfoort, A. (2014). *Ouders betrekken bij lezen.* lezen.nl. Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://www.lezen.nl/wp-content/uploads/2021/01/ouders20betrekken20bij20lezen20nw.pdf>

Van Montfoort, A. (2020). *De leesontwikkeling van 0-20 jaar.* lezen.nl. Geraadpleegd op 27 mei 2022, van [https://www.lezen.nl/sites/default/files/de doorgaande leeslijn 2020 digitaal.pdf](https://www.lezen.nl/sites/default/files/de_doorgaande leeslijn 2020 digitaal.pdf)

Visser, F. Z. (2015, september 30). *Leesmotivatie: het bevorderen van de leesmotivatie tijdens het vrij lezen.* Opgehaald van HBO kennisbank: https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_kpz:oai:surfsharekit.nl:0195554b-a82a-44de-9f6d-4297cce73f4f?has-link=yes&q=Leesmotivatie%3A+het+bevorderen+van+de+leesmotivatie+tijdens+het+vrij+lezen.&c=0

Vlaamse Scholierenkoepel. (z.d.). *Wat moet ik leren? Eindtermen, ontwikkelingsdoelen en leerplannen.* WAT WAT. Geraadpleegd op 27 mei 2022, van <https://www.watwat.be/studeren/wat-moet-ik-leren-eindtermen-ontwikkelingsdoelen-en-leerplannen>

Van Steensel, R., van der Sande, L., Bramer, W., & Arends, I. (sd). *Effecten van leesmotivatie-interventies.* Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

Warlop, I. D. (sd). *Leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen.* Opgehaald van onderwijs Vlaanderen: https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/programme-for-international-student-assessment-pisa#Resultaten_PISA_2018

Zin in leren! Zin in leven! (z.d.). Leerplansite ZILL. Geraadpleegd op 29 mei 2022, van <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#/>

10. Bijlagen

10.1. Bijlage 1: De afgenomen enquête

Om een realistisch beeld van de doelgroep te vormen namen we een enquête af via Google Forms, met daarin 9 actuele vragen. Deze hebben we verspreid via allerlei actuele Facebookgroepen, een groot gamma aan scholen over heel België en de database van uitgeverij Plantyn. Hierdoor kwamen we tot 153 antwoorden vanuit heel België.

De leerkrachten van 1B kregen deze vragen voorgeschoteld:

De gezichten achter 1B. Lezen in de spotlight!

E-mailadres *

Je e-mailadres _____

Wie zit er voornamelijk in 1B? *

Meer meisjes dan jongens.

Meer jongens dan meisjes.

Een gelijk aantal jongens en meisjes.

Anders: _____

Wat is de gemiddelde leeftijd van de leerlingen in 1B? *

Jouw antwoord _____

Welke achtergronden kennen de leerlingen uit 1B? Vink aan wat van toepassing is in uw klas. *

In mijn klas zitten 0-5 leerlingen met een anderstalige achtergrond, die doorstroomden vanuit een OKAN klas.

In mijn klas zitten 0-5 leerlingen met een anderstalige achtergrond.

In mijn klas zitten 5-10 leerlingen met een anderstalige achtergrond, die doorstroomden vanuit een OKAN klas.

In mijn klas zitten 5-10 leerlingen met een anderstalige achtergrond.

In mijn klas zitten 0-5 leerlingen met een problematisch traject in het kleuter- en/of lager onderwijs.

In mijn klas zitten 5-10 leerlingen met een problematisch traject in het kleuter -en/of lager onderwijs.

Anders: _____

Zijn er leerlingen met een leerstoornis- of probleem in uw klas? Vink aan welke van toepassing zijn. *

Dyscalculie

Dyslexie

Dysorthografie

ADHD

Autisme Spectrum Stoornis

Faalangst

Algemene taalproblemen, zonder een daaraan verbonden leerstoornis.

Algemene leesproblemen, zonder een daaraan verbonden leerstoornis.

In mijn klas zijn geen leerlingen met een leerstoornis- of probleem.

Op welke manier wordt de beginsituatie van de leerling op vlak van lezen, ingeschat/gemeten in het begin van het schooljaar? *

Jouw antwoord _____

Hoe is het leesniveau in uw klas? Wees zo concreet mogelijk. *

Jouw antwoord _____

Worden er tijdens het individueel ondersteuningsproces op vlak van lezen, andere actoren betrokken zoals de ouders of eventuele leerlingenbegeleiding? *

Jouw antwoord _____

Wordt er aandacht besteed aan leesplezier? Zo ja, op welke manier? Zo niet, waarom niet? *

Jouw antwoord _____

Worden er leesinitiatieven ingericht op individueel- klas- of schoolniveau? Ja? Leg uit. Neen? Wat zou u graag zien gebeuren? *

Jouw antwoord _____

Wat ontbreekt er volgens u binnen de stimulatie van het leesplezier en het opkrikken van de leesvaardigheden? *

Jouw antwoord _____

Stuur me een kopie van mijn antwoorden.

Pagina 1 van 1 [Formulier wissen](#)

10.2. Bijlage 2: De 4 aspecten om rekening mee te houden bij het kiezen van een boekenaanbod.

1. Hou rekening met het leesniveau.

Leerlingen haken sneller af als een tekst te complex of juist te gemakkelijk voor hen is. Door kinderen en jongeren te helpen met het begrijpen van complexe(re) teksten, groeien ze in de leesontwikkeling. Een gepaste uitdaging voor iedere leerling is dus cruciaal (Wassing, 2020).

2. Hou rekening met de diversiteit en meertaligheid.

Iedere leerling moet zich kunnen herkennen in een verhaal. Daarom moet het boekenaanbod rekening houden met de (culturele) diversiteit van de leerlingen. Denk aan boeken zonder stereotyperingen die bijdragen aan een gelijkwaardige participatie van iedereen, ongeacht culturele achtergrond, geloof, sekse of seksuele voorkeur. Dat zorgt voor herkenning, maar ook voor erkenning (inleving in en waardering van de ander).

Hetzelfde geldt voor een meertalig aanbod. Onderzoek wijst uit dat meertalig opgroeien geen risico is, maar een rijkdom. Niet de thuistaal is bepalend voor de taal- en leesontwikkeling, maar het taalaanbod. De aanwezigheid van boeken in verschillende thuistalen, onderstreept de waarde van meertaligheid en ondersteunt de leerling in hun gevoel dat hun thuistaal, en daarmee zichzelf, ertoe doen (Wassing, 2020).

3. Hou rekening met de invloed van de omgeving.

De omgeving waarin een leerling opgroeit, waaronder de sociale verwachtingen ('Hoe hoor je je te gedragen?') en al dan niet impliciete stereotyperingen ('Echte jongens lezen niet.') bepalen voor een groot deel het leesgedrag en de leeshouding. Hoewel jongens biologisch en cognitief in aanleg een kleine achterstand hebben ten opzichte van meisjes, is hun leesgedrag vooral sociaal bepaald en dus beïnvloedbaar.

Genrevoorkeuren zijn ook niet aangeboren. Wat je 'hoort' te lezen, geeft grotendeels de doorslag bij de boekkeuze. Jongens leren – via mannelijke rolmodellen en peers – sport, fantasie en sciencefiction leuk te vinden.

Terwijl meisjes leren om verhalen over romantiek en vriendschap te waarderen. In plaats van een gelabeld aanbod van 'jongensboeken' en 'meisjesboeken' is een breed, veelzijdig aanbod voor beide seksen aan te bevelen (Wassing, 2020).

Uiteraard is het niet de bedoeling jongens en meisjes te verplichten andere boeken te lezen, maar leraren en opvoeders kunnen stereotypering wel doorbreken, bijvoorbeeld door vanaf jonge leeftijd diverse boeken aan te bieden zonder sekselabels, sociale activiteiten rondom boeken te organiseren en vooroordelen te bespreken. Zo krijgen ze de ruimte om hun eigen leesvoorkeuren te ontdekken (Wassing, 2020).

4. Hou rekening met eventuele leesbeperkingen.

Lezen is niet vanzelfsprekend voor iedere leerling. Door problemen of stoornissen kan lezen lastiger of zelfs onmogelijk zijn. Toch wil dat niet zeggen dat deze leerlingen niet kunnen uitgroeien tot lezer. Het is enkel van groot belang dat ze de gepaste ondersteuning en begeleiding krijgen, in functie van hun leesvaardigheden en leesplezier. Dat vraagt om maatwerk, zowel in aanpak als in leesaanbod (Wassing, 2020).

10.3. Bijlage 3: Filtering van de leerplandoelstellingen

6de leerjaar lager onderwijs <i>GO! leerplandoelen</i> <i>(GO! Pro - Leerplannen Basisonderwijs, z.d.)</i>	
Overkoepelende attitudes schriftelijke vaardigheid	
12101 <i>herhalen</i>	Bereid zijn om te lezen en te schrijven.
12102 <i>herhalen</i>	Plezier beleven aan te lezen en schrijven.
12103 <i>herhalen</i>	Bereid zijn spontaan voor hen bestemde boeken en andere informatiebronnen te raadplegen.
12110 <i>herhalen</i>	Bereid zijn om gebruik te maken van klas-, school- en openbare bibliotheek.
12112 <i>bereiken</i>	Bereid zijn zich kritisch op te stellen om bij het lezen de verkregen informatie aan de eigen mening en kennis te toetsen.
12113 <i>bereiken</i>	Bereid zijn binnen de literatuur culturele verschillen en gelijkenissen te ontdekken, te respecteren en te waarderen.
12114 <i>bereiken</i>	Het persoonlijk en maatschappelijk belang van geletterdheid onderkennen.
12206 <i>bereiken</i>	Aan de hand van de omslag van het boek de inhoud van het boek al enigszins voorspellen
12275 <i>bereiken</i>	Reflecteren over leestekens op woordniveau en het leesgedrag erop afstemmen: trema; apostrof; koppelteken; accent
12278 <i>bereiken</i>	Teksten lezen met het juiste dynamische en melodische accent.
12279 <i>bereiken</i>	De taalbeschouwelijke begrippen en termen <i>leesteken</i> , <i>dubbele punt</i> , <i>apostrof</i> , <i>spatie</i> , <i>accent</i> , <i>trema</i> en <i>aanhalingstekens</i> in de juiste leescontext gebruiken.
11283 <i>herhalen</i>	Reflecteren op de tekstsoorten en het verschil maken tussen fictie en non-fictie.
11284 <i>herhalen</i>	Een structuur herkennen in narratieve en informatieve teksten.
11285 <i>herhalen</i>	Het onderwerp herkennen en verwoorden als het zinsdeel waarover iets wordt verteld.

11286 <i>herhalen</i>	De persoonsvorm herkennen en verwoorden als het zinsdeel dat: een handeling, een gebeurtenis of een toestand uitdrukt; informatie geeft over de tijd wanneer het zich afspeelt.
11287 <i>herhalen</i>	In concrete leessituaties reflecteren op de factoren van het communicatieproces: welke relatie er bestaat tussen zender en ontvanger; hoe de houding van de zender is ten opzichte van de ontvanger en omgekeerd; wat het onderwerp, de inhoud en de vorm van de boodschap is; wat de bedoeling van de boodschap is.
11288 <i>bereiken</i>	Aangeven dat uiteenlopende tekstsoorten verschillende functies hebben.
11289 <i>bereiken</i>	Reflecteren over de opbouw van gelezen teksten en de volgende delen onderscheiden: alinea; hoofdstuk; regel; kopje; titel; bladzijde.
11290 <i>bereiken</i>	Reflecteren op de structuur van zinnen door de volgende acties te ondernemen en de gevolgen ervan vast te stellen op begripsniveau: zinnen verdelen in zinsdelen; zinnen aanvullen met zinsdelen; zinsdelen weglaten; zinsdelen vervangen; zinsdelen verplaatsen.
11291 <i>bereiken</i>	In concrete leessituaties reflecteren op de factoren van het communicatieproces: hoe de zender rekening houdt met de ontvanger; waar de zender zijn informatie haalt; of de boodschap aangepast is aan het doel; welk taalregister kan geaccepteerd worden en welk niet; welke tijdsfactoren, omgevingsfactoren en materiële factoren een rol spelen.
11292 <i>bereiken</i>	Reflecteren over de lay-out van gelezen teksten en het gebruik van cursief en vetjes
11293 <i>bereiken</i>	Reflecteren op het onderscheid tussen feit en mening.
11294 <i>bereiken</i>	Reflecteren op woorden in de tekst met een signaalfunctie (signaalwoorden en verwijswaarden).
11295 <i>bereiken</i>	Reflecteren op de structuur van zinnen: een aaneenschakeling van woorden; verschillende woorden en/of woordgroepen; één woord.
11296 <i>bereiken</i>	De taalbeschouwelijke begrippen en termen <i>tekst, fictie, non-fictie, inleiding, midden, slot, hoofdstuk, alinea, regel, kopje, titel, bladzijde, lay-out, cursief</i> en <i>vetjes</i> in de juiste leescontext gebruiken.
11297 <i>bereiken</i>	De taalbeschouwelijke begrippen en termen <i>zender, ontvanger, schrijver, lezer, bedoeling</i> en <i>situatie</i> in de juiste leescontext gebruiken.
112098 <i>bereiken</i>	De taalbeschouwelijke begrippen en termen <i>zin, zinsdeel, onderwerp, persoonsvorm</i> en <i>woordgroep</i> in de juiste leescontext gebruiken.

11299 <i>bereiken</i>	Op een doelbewuste en efficiënte manier informatie in verschillende bronnen zoeken, selecteren en verwerken.
122100 <i>bereiken</i>	Reflecteren op het gebruik van het alfabet om alfabetisch gerangschikte bronnen op adequate en functionele wijze te hanteren.
122102 <i>bereiken</i>	Voor hen bestemde complexere schriftelijke instructies begrijpen en uitvoeren.
122103 <i>herhalen</i>	Op basis van op hun leeftijd afgestemde narratieve en artistiek-literaire teksten: de hoofdpersoon bepalen; de essentie van de tekst begrijpen; de verhaallijn volgen en begrijpen; de verhaallijn vrij letterlijk reconstrueren; de bedoeling, het plan en de handelingen van de hoofdpersoon bepalen; persoonlijke gevoelens en meningen over de tekst weergeven; werkelijkheid en fantasie onderscheiden; waarneembare gegevens op juistheid beoordelen.
122104 <i>herhalen</i>	Op basis van voor hen bestemde narratieve en artistiek-literaire teksten: hoofd- en bijzaken onderscheiden; begin, midden en einde onderscheiden; een vergelijking herkennen; de relaties tussen hoofdpersonen en nevenpersonages bepalen; oorzaak-gevolgrelaties herkennen; middel-doelrelaties herkennen; deel-geheelrelaties herkennen; de chronologie herkennen; het verschil herkennen tussen fictie en non-fictie.
122105 <i>bereiken</i>	Op basis van voor hen bestemde narratieve en artistiek-literaire teksten: de hoofdgedachte afleiden; conclusies formuleren; de bedoeling van de hoofdpersoon uit zijn handelingen afleiden; de afloop voorspellen; een vergelijking afleiden; oorzaak-gevolgrelaties afleiden; middel-doelrelaties afleiden; de chronologie afleiden; verklaren waarom een tekst niet waarheidsgetrouw is; persoonlijke indrukken, gevoelens of meningen over de handelswijze van de personages weergeven.
122106 <i>bereiken</i>	Aangeven dat poëzie een geschikt medium is om gevoelens, stemmingen en verlangens weer te geven.
122107 <i>bereiken</i>	Voorbeelden geven van verhalen en boeken of boekenreeksen voor hun leeftijdsniveau.
122108 <i>bereiken</i>	Voorbeelden geven van auteurs.
122109 <i>bereiken</i>	Aangeven hoe ze informatie over jeugdliteratuur kunnen opsporen.
122110 <i>bereiken</i>	Voorbeelden geven van een aantal literaire genres (bv. avonturenverhalen en thrillers).

122111 <i>bereiken</i>	In voor hen bestemde informatieve teksten: de letterlijk weergegeven informatie herkennen; de hoofdgedachte herkennen; hoofd- en bijzaken onderscheiden; de gedachtegang ontdekken.
122112 <i>bereiken</i>	In voor hen bestemde informatieve teksten: de gewenste informatie herkennen; de chronologie herkennen; een vergelijking herkennen; oorzaak-gevolgrelaties herkennen; middel-doelrelaties herkennen; deel-geheelrelaties herkennen; de tekstindeling herkennen.
122115 <i>bereiken</i>	Snel woorden opzoeken in alfabetisch geordende lijsten.
122116 <i>bereiken</i>	De functie en opzet aangeven van verschillende informatiebronnen, zoals woordenboeken, telefoonboeken en internet.
122117 <i>bereiken</i>	De gewenste informatie opzoeken in verschillende informatiebronnen.
122118 <i>bereiken</i>	In een documentatiecentrum of bibliotheek informatie opzoeken met behulp van een trefwoordenlijst.
122119 <i>bereiken</i>	De gewenste informatie achterhalen in grafieken, schema's en tabellen.
122120 <i>bereiken</i>	De gewenste informatie achterhalen op hun niveau met behulp van een zoekmachine en de informatie bewaren (o.a. in digitale mappensystemen op een computer).
122121 <i>bereiken</i>	De gewenste informatie achterhalen in schema's en tabellen ten dienste van het publiek (bv. dienstregelingen van de bus).
122122 <i>bereiken</i>	Op basis van voor hen bestemde informatieve teksten: de gewenste informatie afleiden; de hoofdgedachte afleiden; conclusies formuleren; een vergelijking afleiden; oorzaak-gevolgrelaties afleiden; middel-doelrelaties afleiden; de chronologie afleiden.
122123 <i>bereiken</i>	Op basis van voor hen bestemde informatieve teksten: de informatie vergelijken met bijkomende informatie; de informatie vergelijken met eigen waarden en normen; de informatie classificeren; een gemotiveerde reactie op de tekst geven; de informatie op juistheid en relevantie beoordelen.
122124 <i>bereiken</i>	Bij het lezen van (digitale) informatieve teksten nauwkeurig lezen zinvol afwisselen met scannend lezen.
122126 <i>herhalen</i>	De informatie selecteren in voor hen bestemde argumentatieve teksten: op basis van gegeven of zelfgeformuleerde criteria; de gevraagde of gewenste informatie reconstrueren; persoonlijke meningen over de informatie weergeven.

122127 <i>herhalen</i>	De informatie beoordelen in voor hen bestemde argumentatieve teksten: de informatie op juistheid beoordelen; de informatie op relevantie beoordelen; tegenargumenten vinden.
122130 <i>herhalen</i>	De betekenis van woorden afleiden uit de tekst.
122131 <i>herhalen</i>	De betekenis van woorden opzoeken in een woordenboek en op internet en de juiste betekenis relateren aan de context.
122132 <i>herhalen</i>	Reflecteren op de betekenis van woordgroepen en zinnen zoals uitdrukkingen en vergelijkingen.
112133 <i>herhalen</i>	Aangeven dat woorden samen met andere woorden kunnen voorkomen, namelijk een lidwoord, een zelfstandig naamwoord, een bijvoeglijk naamwoord en een werkwoord.
122134 <i>herhalen</i>	Reflecteren op de vorming van verkleinwoorden (-je, -pje, -etje en -tje).
122135 <i>herhalen</i>	Bepaalde zelfstandige naamwoorden benoemen als eigennamen.
122136 <i>herhalen</i>	Reflecteren op het getal van zelfstandige naamwoorden (enkelvoud en meervoud).
122137 <i>herhalen</i>	De persoon en het getal van een werkwoord herkennen en erop reflecteren: eerste persoon enkelvoud en meervoud (ik en wij); tweede persoon enkelvoud en meervoud (jij, u en jullie); derde persoon enkelvoud en meervoud (hij, zij, het en zij).
122138 <i>herhalen</i>	Reflecteren op de tijd van een werkwoord: tegenwoordige tijd; verleden tijd.
122139 <i>herhalen</i>	Reflecteren op de vorm van bijvoeglijke naamwoorden.
122140 <i>herhalen</i>	Reflecteren op de structuur van samenstellingen.
122141 <i>herhalen</i>	Een eigen woordenlijst aanleggen.
122142 <i>bereiken</i>	Een woordenweb maken met associaties.

122143 <i>bereiken</i>	Reflecteren op de betekenis van woorden en inzien dat woorden met elkaar in verband staan: omdat ze hetzelfde betekenen; omdat ze het tegengestelde betekenen; omdat ze onder eenzelfde bovenliggend begrip thuishoren.
122144 <i>bereiken</i>	Onderscheid maken tussen vorm en betekenis van woorden.
122145 <i>bereiken</i>	De betekenis van woorden afleiden: uit de vorm (bv. slapen - sliep); uit onderdelen van het woord.
122146 <i>bereiken</i>	Reflecteren op de betekenis van woorden die letterlijk of figuurlijk kan zijn (bv. <i>groen</i> : 'kleur', 'jong' of 'milieubewust').
122147 <i>bereiken</i>	Reflecteren op de structuur van afleidingen: het grondwoord; het voor- en/of achtervoegsel.
122148 <i>bereiken</i>	Reflecteren op veel voorkomende afkortingen en op hun betekenissen.
122149 <i>bereiken</i>	Reflecteren op het genus van zelfstandige naamwoorden (mannelijk, vrouwelijk en onzijdig).
122150 <i>bereiken</i>	Werkwoordsvormen herkennen en erop reflecteren: niet-vervoegde vorm (infinitief); vervoegde vorm (persoonsvorm): - stam; - stam + uitgang.
122151 <i>bereiken</i>	De taalbeschouwelijke begrippen en termen <i>woord</i> , <i>samenstelling</i> , <i>afkorting</i> , <i>synoniem</i> , <i>afleiding</i> , <i>grondwoord</i> , <i>voorvoegsel</i> , <i>achtervoegsel</i> en <i>uitdrukking</i> in de juiste leescontext gebruiken.
122152 <i>bereiken</i>	De begrippen en termen <i>zelfstandig naamwoord</i> , <i>eigenaam</i> , <i>verkleinwoord</i> , <i>enkelvoud</i> , <i>meervoud</i> , <i>mannelijk</i> , <i>vrouwelijk</i> , <i>onzijdig</i> , <i>lidwoord</i> , <i>bijvoeglijk naamwoord</i> , <i>werkwoord</i> , <i>stam</i> , <i>uitgang</i> , <i>persoonsvorm</i> , <i>persoon</i> , <i>eerste persoon (ik en wij)</i> , <i>tweede persoon (jij, u en jullie)</i> en <i>derde persoon (hij, zij, het en zij) enkelvoud en meervoud</i> , <i>infinitief</i> , <i>tijd</i> , <i>tegenwoordige tijd</i> en <i>verleden tijd</i> in de juiste leescontext gebruiken.
122153 <i>bereiken</i>	Zelfstandig nieuwe woordbetekenissen afleiden en onthouden.
12215501 <i>herhalen</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: het leesdoel bepalen.
12215502 <i>herhalen</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: bepalen hoe ze gaan lezen (globaal of selectief).

12215503 <i>herhalen</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: hun voorkennis inschakelen.
12215504 <i>herhalen</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: voorspellingen doen over de tekst aan de hand van de titel, illustraties, kopjes ...
12215505 <i>herhalen</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: zich vragen stellen over de tekst (denkstrategieën toepassen).
12215506 <i>herhalen</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: herlees- en woordbetekenisstrategieën inzetten, in functie van het begrijpen van woorden, zinnen, taalgebruik ...
12215507 <i>herhalen</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: in de tekst belangrijke zaken markeren (hoofdgedachten, belangrijke gebeurtenissen) of die opschrijven.
12215508 <i>herhalen</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: verbanden leggen en relaties afleiden.
12215509 <i>herhalen</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: de tekst visualiseren.
12215510 <i>herhalen</i>	Na het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: de tekst samenvatten (hoofdgedachte, belangrijke gebeurtenissen).
12215511 <i>herhalen</i>	Na het lezen volgende leesstrategie hanteren onder aansturing van de leraar of met behulp van een stappenplan: conclusies trekken.
12215601 <i>bereiken</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: het leesdoel bepalen.
12215602 <i>bereiken</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: bepalen hoe ze gaan lezen (globaal of selectief).
12215603 <i>bereiken</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: hun voorkennis inschakelen.
12215604 <i>bereiken</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: voorspellingen doen over de tekst aan de hand van de titel, illustraties, kopjes ...

12215605 <i>bereiken</i>	Vóór het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: voorspellingen doen over de tekst aan de hand van de titel, illustraties, kopjes ...
12215607 <i>bereiken</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: herlees- en woordbetekenisstrategieën inzetten, in functie van het begrijpen van woorden, zinnen, taalgebruik ...
12215608 <i>bereiken</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: in de tekst belangrijke zaken markeren (hoofdgedachten, belangrijke gebeurtenissen) of die opschrijven.
12215609 <i>bereiken</i>	Tijdens het lezen volgende leesstrategie zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: de tekst visualiseren.
12215610 <i>bereiken</i>	Na het lezen volgende leesstrategieën zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: de tekst samenvatten (hoofdgedachte, belangrijke gebeurtenissen).
12215611 <i>bereiken</i>	Na het lezen volgende leesstrategieën zelfstandig of met behulp van een stappenplan hanteren: conclusies trekken.
122157 <i>bereiken</i>	Op hun niveau reflecteren op de gebruikte leesstrategieën en daarbij de attitudes, kennis en vaardigheden van het leerplan Nederlands inzetten.
Lezen (schriftelijke vaardigheid)	
12206 <i>herhalen</i>	Boekoriëntatie - Aan de hand van de omslag van het boek de inhoud van het boek al enigszins voorspellen.
12275 <i>bereiken</i>	Reflecteren over leestekens op woordniveau en het leesgedrag erop afstemmen: trema; apostrof; koppelteken; accent.
12276 <i>bereiken</i>	Technisch lezen - Teksten lezen met het juiste dynamische en melodische accent.
12277 <i>bereiken</i>	Technisch lezen - Teksten lezen in het juiste tempo en zonder spellinguitspraak (bv. nodig = nodeg).
6de leerjaar lager onderwijs <i>KOV leerplandoelen</i> (Zin in leren! Zin in leven!, z.d.)	
TOsn2	Taalontwikkeling - schriftelijke taalvaardigheid Nederlands <u>Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen.</u> - Ontsleutelen van frequent gebruikte vreemde woorden, leenwoorden, woorden met hulptekens en gebruikte afkortingen.

	<ul style="list-style-type: none"> - Zinnen als een geheel lezen - leesgedrag afstemmen op alle leestekens en op de betekenis - teksten in een verantwoord tempo lezen. - Een voor hen bestemde tekst stillezen - een voorbereide tekst expressief hardop lezen.
<p>1ste graad basisvorming secundair onderwijs B-stroom GO! leerplandoelen (GO! Pro - GO! Navigator, z.d.)</p>	
2.1 (attitudinaal) = uitbreidingsdoel	Competenties in het Nederlands De leerlingen zijn gemotiveerd voor taal m.i.v. cultuur, lezen, spreken, schrijven, luisteren en inzicht in het taalsysteem.
2.12 = uitbreidingsdoel	Competenties in het Nederlands De leerlingen verwoorden hun gedachten en gevoelens bij het lezen en beluisteren van fictionele teksten met een literaire inslag met ondersteuning van elementaire literaire en narratieve concepten.
<p>1ste graad basisvorming secundair onderwijs B-stroom KOV leerplandoelen (Leerplan secundair onderwijs, z.d.)</p>	
LPD 1	De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.
LPD 8	De leerlingen verwoorden hun gedachten en gevoelens bij het lezen en beluisteren van verschillende soorten literaire teksten.
LPD 9	De leerlingen verwerken hun (lees)ervaring met ondersteuning van elementaire en narratieve concepten bij het lezen en beluisteren van literaire teksten.
LPD 9.1 = verdieping	De leerlingen verwerken hun leeservaring op een verdiepend niveau: <ul style="list-style-type: none"> • Het onderscheid herkennen tussen acteur en personage; tussen fictieverhaal, non-fictieverhaal en een fictieverhaal gebaseerd op waargebeurde feiten; • In verhalen verschillende verhaallijnen onderscheiden en reconstrueren; • Hun gedachten en gevoelens verwoorden; • Met ondersteuning van elementaire literaire en narratieve concepten bij lezen en beluisteren van artistiek-literaire teksten.
LPD 10	De leerlingen erkennen het belang van literaire teksten voor zichzelf en de eigen leefwereld.

LPD 11	De leerlingen verbinden literaire teksten met zichzelf en de eigen leefwereld en gaan respectvol en constructief om met individuen, groepen en thema's.
--------	---

10.4 Bijlage 4: De zeven succesfactoren en de zes krachtlijnen vanuit het taalvakkenbeleid van het GO! onderwijs.

Taalbeleid: de zeven succesfactoren

1. 'Alle neuzen in dezelfde richting'

Alle leerkrachten hebben eenzelfde visie op goed onderwijs en de rol van taal daarin. Ze passen de principes daarvan toe in hun lessen (Taalbeleid, 2022).

2. 'Een verborgen curriculum'

Veel leerkrachten van niet-taalvakken beseffen niet of nauwelijks dat ze dagelijks talige vaardigheden van hun leerlingen vragen: teksten lezen, vragen formuleren of beantwoorden, samenvattingen maken, presenteren ... men noemt dat ook wel 'een verborgen leerplan': het staat niet echt op papier maar alle leraren werken er wel mee in de klas. Bovendien overschatten ze hun leerlingen op dat vlak nog al eens. Daarom moeten scholen de taaldoelen en talige competentie die bij elk vak horen inventariseren. Zo kunnen de leerkrachten er gericht aan werken in hun lessen (Taalbeleid, 2022).

3. 'Hoe ver staan ze?'

Over welke talige competenties beschikken de leerlingen? Om dat te weten zijn taalscreenings nodig. Even belangrijk is het rekening te houden met de leerbehoeften, de voorkennis en de leerstijl van elke leerling. Taalgericht onderwijs op maat start bij de beginsituatie van elke leerling (Taalbeleid, 2022).

4. 'Context, interactie, taalsteun'

Taalgericht vakonderwijs rust op drie grote pijlers: context, interactie en taalsteun. Concreet houdt dat een waaier van didactische mogelijkheden in. Context betekent dat leerkrachten leerstof betekenis geven via de actualiteit, de leefwereld van de leerlingen, een concreet probleem, peilen naar voorkennis...

Interactie is bijvoorbeeld leerlingen samen problemen laten oplossen en inzichten laten opbouwen of functionele schrijf- en spreekopdrachten geven. Taalsteun geeft de leerkracht door logboeken met schooltaal en vakjargon te laten aanleggen, strategieën voor leesbegrip en woordenschatverwerving aan te reiken enz (Taalbeleid, 2022).

5. 'Niet alleen voor de taalleerkracht'

Een taalbeleid vraagt om een taalteam van leerkrachten uit zoveel mogelijk verschillende domeinen: zowel de taalspecialist(en) als de vakleerkrachten, directie en secretariaatsmedewerkers. Zij schrijven het taalbeleidsplan uit, realiseren het samen met hun collega's, reflecteren over acties en effecten, evalueren en sturen bij (Taalbeleid, 2022).

6. 'Remediëren: small, medium, large'

De ene leerling is taalsterk, de andere taalzwak. Taalgericht onderwijs houdt daar rekening mee, maar dan nog bestaat de kans dat een leerling niet over (talige) struikblokken geraakt. Ze hebben remediëring nodig en in bepaalde gevallen extra maatregelen, zoals STICORDI, hulp van een taalcoach, individuele leertrajecten enzovoort (Taalbeleid, 2022).

7. 'Want klare taal is klare taal'

Talige struikelblokken zitten overal, ook in de mededelingen, brieven, mails en website van de school. Een taalbeleid kijkt dan ook systematisch naar de helderheid en laagdrempeligheid van interne en externe communicatie (Taalbeleid, 2022).

Taalvakkenbeleid: de zes krachtlijnen

1. 'Alles begint bij 'Nederlands'

De sleutel voor een talenbeleid zit op de deur van het vak Nederlands. Alle taaldidactische kennis, vaardigheden en attitudes die functioneel zijn voor alle andere vakken, zitten achter die deur: van strategisch tekstbegrip over woordenschatverwerving tot presentatietechnieken... De expertise van de leerkracht Nederlands als hefboom voor transfer (Taalbeleid, 2022).

2. 'Standaardnederlands is de norm'

In het vak Nederlands leren de leerlingen alles over taalregisters en -variëteiten: hoe praat je met wie en in welke situatie? Welke toon sla je aan in een klachtenbrief? Enzovoort.

Maar wanneer leerlingen het best register X of variëteit Y hanteren, dat moeten ze ook in de andere vakken meekrijgen. Daarbij geldt: goed Standaardnederlands leren is de centrale doelstelling (Taalbeleid, 2022).

3. 'Ga Europees'

Europa wil dat alle Europeanen minstens twee vreemde Europese talen leren op school. Vlaanderen doet mee, de scholen voeren er hun talenbeleid rond. Het Europees Referentiekader (ERK) voor moderne vreemde talen wijst de weg in de leerplannen. Het beschrijft op zes niveaus wat je in een vreemde taal precies moet kunnen om aan te tonen dat je deze taal op een bepaald niveau beheerst (Taalbeleid, 2022).

4. 'Kennis, vaardigheden en attitudes'

We leren een eerste, tweede of vreemde taal niet fundamenteel anders, taalvaardigheid is een competentie, een mix van kennis, vaardigheden en attitudes. Die moeten leerlingen steeds zelfstandiger kunnen inzetten. Alle taalonderwijs mikt op het ontwikkelen van talige competentie (Taalbeleid, 2022).

5. 'Meer gevoel voor taal'

Hoe graag leren leerlingen een nieuwe taal? Het codewoord is 'zinvol'. Maak er een functionele ontdekkingsstocht van in een nieuwe wereld die hen nieuwe contacten doet leggen. Maak van taal daartoe een middel, geen doel op zich (Taalbeleid, 2022).

6. 'Van de ene taal naar de andere'

Wie teksten leert lezen in het Frans, neemt de leesstrategieën die hij daar gebruikt mee naar de les Engels. Wie de nieuwe taal kan koppelen en wat hij al weet van zijn moedertaal, pikt de nieuwe taal sneller op. Dat noemt men transfer. Maar het lukt enkel als daarover afspraken worden gemaakt onder de leerkrachten. Een taalvakkenbeleid kan dat vergemakkelijken (Taalbeleid, 2022).

10.5. Bijlage 5: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? Het leesetiket!

MIJN LEESPASPOORT

- Ik heb weinig ervaring met lezen.
- Ik ken mijn weg nog niet in de Nederlandse taal.
- Ik lees nog niet zelfstandig en heb hulp nodig.
- Ik kan me niet goed concentreren op het lezen van een boek.
- Ik hou niet van lezen en lees vooral omdat het moet.

TOERIST

IK ZOEK BOEKEN DIE...

- geen moeilijke woorden bevatten.
- gaan over onderwerpen waar ik me makkelijk kan inleven.
- afbeeldingen weergeven.

MIJN LEESPASPOORT

- Ik heb al redelijk wat ervaring met lezen.
- Ik ken mijn weg al behoorlijk in de Nederlandse taal.
- Ik lees al zelfstandig maar heb hier en daar nog hulp nodig.
- Ik kan me al even concentreren op het lezen van een boek.
- Ik hou wel van lezen, maar lees nog niet zoveel.

GIDS

IK ZOEK BOEKEN DIE...

- niet te veel moeilijke woorden bevatten.
- gaan over onderwerpen waar ik me kan inleven, maar me ook wel uitdagen.
- af en toe afbeeldingen weergeven.

MIJN LEESPASPOORT

- Ik heb ervaring met lezen.
- Ik ken mijn weg in de Nederlandse taal.
- Ik lees al zelfstandig.
- Ik kan me concentreren op het lezen van een boek.
- Ik hou van lezen.

INWONER

IK ZOEK BOEKEN DIE...

- hier en daar moeilijke woorden bevatten.
- gaan over onderwerpen die me uitdagen.
- niet perse afbeeldingen hoeven weer te geven.

10.6. Bijlage 6: LIST

Het LIST-project kwam sterk naar voren in onze enquête. In 4.4.4 wordt al kort toegelicht wat dit nu net is. Het is een project vanuit de hogeschool in Utrecht. LIST staat voor leesinterventies- project voor Scholen met een Totaalaanpak. Voor de leerlingen betekent LIST: Lezen IS Top!

Het LIST-project wordt opgedeeld in 5 bouwstenen:

1. Doelgerichte differentiatie
2. Groeien naar autonomie
3. Samen leren
4. Geïnfomeerde praktijken
5. Onderzoekende houding

LIST integreer je in je les en een LIST-les duurt ongeveer 35 minuten. Daarbij voorzie je een kort instructiemoment, dat kan variëren tussen een voorleesmoment, een instructie over leesbeleving zoals ‘Hoe kies ik een boek en wat doet dat boek met me?’ of de focus op een specifiek ‘leesdoel’ zoals ‘Wat wil de schrijver van het boek vertellen?’ Daarnaast is er ruimte om de leerlingen individueel te laten lezen. Dit kan stil of luidop, afhankelijk van de omstandigheden, doelgroep en mogelijkheden. Tot slot is er een gezamenlijke afsluit moment waarbij het gelezen boek besproken wordt. Na een aantal LIST-lessen is het de bedoeling dat de resultaten hiervan worden gemeten aan de hand van leesvaardigheidstoetsen. Op basis van die resultaten worden de leerlingen in groepen verdeeld. Naargelang het niveau van de leerling zal hij/zij verder gaan in een HOMMEL (*Hardop Ondersteund en Makkelijk lezen*) groep of verder in stilte lezen. (LIST - lezen is top!, z.d.)

Het is de bedoeling dat de leerlingen daarna ongeveer 180 minuten blijven lezen, verspreid over de gehele week. De HOMMEL lezers lezen luidop per twee in hetzelfde boek. De stille lezers lezen individueel in stilte. Vloeiende lezers krijgen dan de kans om zelf een boek te kiezen. De leerkracht ondersteund hen in het keuzeproses en bij het ontwikkelen van een leesvoorkeur, maar neemt niet over. Verder worden de leerlingen in de loop van het schooljaar regelmatig opnieuw getest. Op die manier wordt nagegaan of de HOMMEL lezer kan overgaan tot stillezen of dat hij/zij nog extra ondersteuning nodig heeft.

10.7. Bijlage 7: KOV Leesbeleid

Zoals in de tekst vernoemd kun je via deze link extra informatie inwinnen over het leesbeleid van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/talenbeleid/wat>

10.8. Bijlage 8: Geef me de vijf!

Geef me de vijf! Een tweearig traject uitgewerkt voor schoolteams vanuit de Arteveldehogeschool. Het traject zorgt ervoor dat schoolteams aan de slag gaan met begrijpend lezen via duurzame schoolontwikkeling. Het traject is volledig gratis. Er zal gewerkt worden op het verbeteren van begrijpende leesvaardigheden bij alle leerlingen, versterking van de eigen klaspraktijk voor begrijpend lezen aan de hand van vijf vakdidactische sleutels en de krachtige taalleeromgeving. Kortom het ideale traject om als school aan deel te nemen.

Via deze link kun je extra informatie inwinnen over het tweearig traject:

<https://www.arteveldehogeschool.be/projecten/geef-me-de-vijf>

10.9. Bijlage 9: Lees(h)et: Hinkel jij erdoor? De website!

Deze printscreens zijn hier en daar vergroot om een duidelijk beeld te kunnen weergeven.

HOME

WELKOM!

LEES (H)ET

HINKEL JIJ ERDOOR?

Hieronder kan je kiezen voor leerling of leerkracht, aan de hand daarvan wijzen we je de weg naar de juiste informatie. Veel succes! Heb je vragen? Klik dan zeker op de knop contact, die altijd bovenaan op je staat te wachten.

LEERLING

LEERKRACHT

LET OP! De mobiele website is niet actief, je gebruikt dus best een laptop of computer.

Bachelorproef (Artevelde hogeschool) van Fien Van Raemdonck, Fleur De Poorter, Rayke Mannaert en Ine Van Haevermaete
© 2023 by The Pop Show. Proudly created with Wix.com

LEERLINGENKANT

LEERLING

MAAK JE KEUZE!

IK KEN MIJN LEESNIVEAU AL!

Ken je je leesniveau al en ben je benieuwd naar wat extra uitleg zoals de boekenlijst? [Klik op het handje hiernaast!](#)

IK KEN MIJN LEESNIVEAU NOG NIET!

Ken jij je leesniveau nog niet en ben je benieuwd naar het jouwe? [Klik dan op het handje hiernaast!](#)

LEERLING

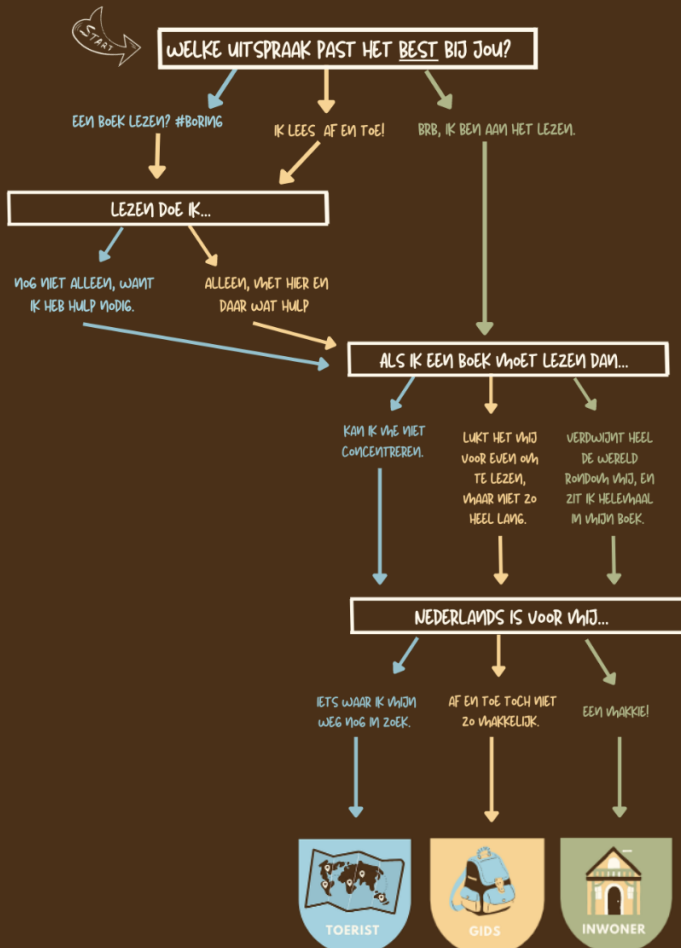
IK KEN MIJN LEESNIVEAU AL!

LEERLING

IK KEN MIJN LEESNIVEAU NOG NIET!

VOLG DE WEG NAAR JOUW LEESNIVEAU!

LEERLING

LEES (H)ET: Hinkel jij erdoor?

Welkom! Jij bent een echte inwoner in de leeswereld. Hier kan je jouw leespaspoort terugvinden en een boekenlijst, speciaal voor jou.

Is dat nog niet genoeg? Scroll dan helemaal naar beneden voor een verrassing!

We wensen je een leuke reis!

MIJN LEESPASPOORT

MIJN LEESPASPOORT

- Ik heb ervaring met lezen.
- Ik ken mijn weg in de Nederlandse taal.
- Ik lees al zelfstandig.
- Ik kan me concentreren op het lezen van een boek.
- Ik hou van lezen.

IK ZOEK BOEKEN DIE...

- hier en daar moeilijke woorden bevatten.
- gaan over onderwerpen die me uitdagen.
- niet perse afbeeldingen hoeven weer te geven.

MIJN BOEKENLIJST

Het geheim van de tempelier

Patrick Lagrou Bij het begin van de zomervakantie mag de

👁️ 1 💬 0 ❤️

Sophie op de daken

Katherine Rundell, Jenny De Jonge Sophie overleefde als baby een schipbreuk en iedere...

👁️ 0 💬 0 ❤️

Meisjes en kunst

Rachel Ignatofsky Meisjes en kunst is een sprankelend geïllustreerd en inspirerend bo...

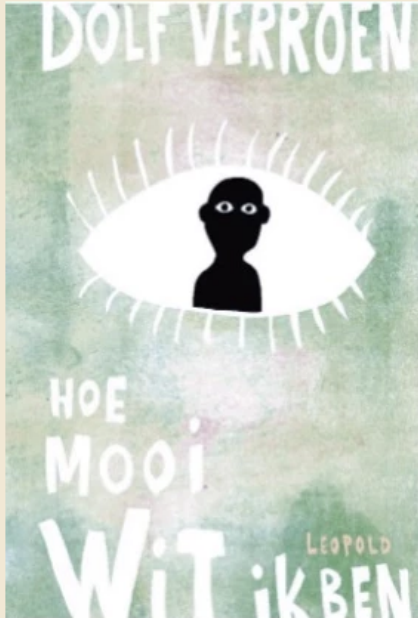
👁️ 0 💬 0 ❤️

MIJN VERASSING

Hoe mooi wit ik ben

Dolf Verroe

Ooit al een slaaf gekregen voor je verjaardag?

Wel, Maria kreeg eentje voor haar twaalfde verjaardag, handig zou je denken iemand die alles voor je doet, maar wat als de rollen omgedraaid worden en jij het slaafje wordt?

Zal je, je nog goed voelen of zullen je ogen opengaan dat toch iedereen gelijk is en niemand, iemands slaafje moet zijn?

Verroe, D. (2016, maart). *Hoe mooi wit ik ben*. Bol.com. Geraadpleegd op 16 mei 2022, van <https://www.bol.com/be/nl/p/hoe-mooi-wit-ik-ben/9200000052023927/?bltgh=ngUn-Zsrz0hf0jaG19KoQ.2.5.6.ProductImage>

Opmerkingen

Plaats een opmerking...

LEERKRACHT

MAAK JE KEUZE!

Ben je op zoek naar het leesetiket? Dan ben je hier aan het juiste adres. [Klik op het handje hiernaast!](#)

Ben je op zoek naar een aantal boeiende leeswerkvormen, tips en tricks of inspirerende websites? [Klik op het handje hiernaast!](#)

Ben je geïnteresseerd in het onderliggend onderzoek? Bekijk dan onze bachelorproef! [Klik op het handje hiernaast!](#)

LEERKRACHT

LEESETIKET

TOERIST

GIDS

INWONER

LEERKRACHT

LEES (H)ET: Hinkel jij erdoor?

Welkom in de wereld van de inwoner! Hier kan je het leasetiket vinden en de bijhorende boekenlijst.

Daarnaast voorzien we hier een toelichting rond de verschillende criteria, met een aantal realistische voorbeelden. Op die manier kan je als leerkracht beter inschatten welke leerling een inwoner is.

We wensen je een leuke reis, als reisleider!

HET LEESPASPOORT

MIJN LEESPASPOORT

- Ik heb ervaring met lezen.
- Ik ken mijn weg in de Nederlandse taal.
- Ik lees al zelfstandig.
- Ik kan me concentreren op het lezen van een boek.
- Ik hou van lezen.

IK ZOEK BOEKEN DIE...

- hier en daar moeilijke woorden bevatten.
- gaan over onderwerpen die me uitdagend.
- niet perse afbeeldingen hoeven weer te geven.

TOELICHTING

De inwoner heeft al heel wat leeservaring en kent zijn weg helemaal in de Nederlandse taal. Met andere woorden, de inwoner heeft geen reisbegeleider nodig om zijn weg te leren kennen in de leeswereld. Hij is als het ware een rasechte inwoner. Daarbij is het concentratievermogen op pijl en wordt er voornamelijk gelezen vanuit leesplezier of motivatie.

Als je leerling aan 3 of meerdere criteria voldoet, is het niveau van de toerist voor hem/haar/het geschikt.

Aangezien de inwoner al een paar kilometer (lees)stappen heeft gezet, is een uitdagende boekkeuze cruciaal om de intrinsieke motivatie te garanderen. Daarom kozen we voor een gevarieerd boekenaanbod, met hier en daar moeilijke woorden en uitdagende onderwerpen. Deze factoren ondersteunen de inwoner in het leesproces.

DE BOEKENLIJST

Meisjes en kunst

Rachel Ignatofsky Meisjes en kunst is een sprankelend geïllustreerd en inspirerend bo...

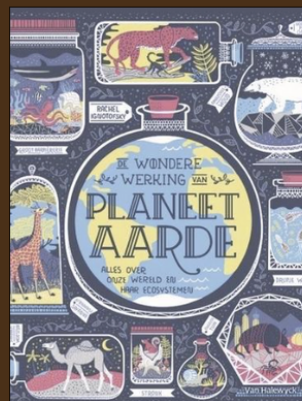
👁️ 1 💬 0 ❤️

Het geheim van de tempelier

Patrick Lagrou Bij het begin van de zomervakantie mag de twaalfjarige Bert mee met zijn...

👁️ 0 💬 0 ❤️

De wondere werking van planeet aarde

Rachel Ignatofsky Deze geïllustreerde rondleiding over onze aardbol voert je mee lang...

👁️ 1 💬 0 ❤️

DE BOEKENBANK

Voornaam

Achternaam

Boekenkeuze *

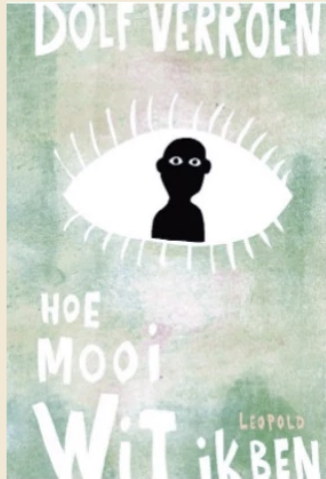
E-mailadres *

School *

VERZENDEN

Hoe mooi wit ik ben

Dolf Verroe

Ooit al een slaaf gekregen voor je verjaardag?

Wel, Maria kreeg eentje voor haar twaalfde verjaardag, handig zou je denken iemand die alles voor je doet, maar wat als de rollen omgedraaid worden en jij het slaafje wordt?

Zal je, je nog goed voelen of zullen je ogen opengaan dat toch iedereen gelijk is en niemand, iemands slaafje moet zijn?

▼ Didactische toelichting

Hoe mooi wit ik ben gaat over slavernij, gelijke rechten en racisme. Het onderwerp op zich is zwaar beladen, maar essentieel binnen de huidige maatschappij. Daarom is dit een boek voor de inwoner.

Het boek telt 80 pagina's, kent een uitdagende woordkeuze maar is wel omringd met ondersteunende illustraties.

> Specifieke werkvormen

>

Verroe, D. (2016, maart). *Hoe mooi wit ik ben*. Bol.com. Geraadpleegd op 16 mei 2022, van https://www.bol.com/be/nl/p/hoe-mooi-wit-ik-ben/9200000052023927/7b1fqh=nqLn-Zsrz0hf0|aG19KoQ_2_5.6.ProductImage

Opmerkingen

Plaats een opmerking...

LEERKRACHT

LEESTOOLS, BOORDEVOL TIPS!

DE DOORGAANDE LEESLIJN

De leeslijn vanuit Iedereen Leest is een duidelijke leidraad om de leesontwikkeling van kinderen en jongeren, waaronder de leerling uit 1B, voldoende te stimuleren en te ondersteunen.

Op deze manier kunnen ze uitgroeien tot gemotiveerde en vaardige lezers.

NEEM EEN KIJKJE!

DE VOORLEESWEEK

De voorleesweek vanuit Iedereen Leest, is een jaarlijkse campagneweek waarin het belang en het plezier van voorlezen in de kijker wordt gezet. Naar onze mening is dit een uitgelezen kans om op in te spelen binnen de klas- en schoolcontext.

Deze campagne kan perfect geïntegreerd worden tijdens de lessen of op school zelf. Voorlezen stimuleert de taalontwikkeling, de concentratie, de creativiteit en de sociale vaardigheden van kinderen. Bovendien is voorlezen de beste aanzet tot een leven lang leesplezier.

NEEM EEN KIJKJE!

DE BOEKENZOEKER

De boekenzoeker is een digitale databank vanuit Iedereen Leest. Het helpt iedereen tussen 0 en 18 jaar bij het uitkiezen van een geschikt boek.

Je kan daarbij filteren op allerlei criteria, van leeftijd en interesse tot een boekenreeks geschikt voor OKAN-leerlingen. Dit is een efficiënt hulpmiddel voor leerlingen en leerkrachten om op een hanteerbare manier een geschikt boek te zoeken voor iedere leerling.

NEEM EEN KIJKJE!

DE LEESJURY

De Leesjury is een leesclub voor kinderen en jongeren tussen 4 en 18 jaar. De juryleden lezen, bespreken en beoordelen een aantal boeken. Vaak komen ze samen in leesgroepen om over de boeken te praten. Aan het einde van het leesjaar bepalen ze welke boeken ze het best vinden en reiken ze hun prijzen uit.

Deze tool kan ook ingezet worden om jongeren zelf boeken te laten kiezen.

NEEM EEN KIJKJE!

DE LEESBEESTEN

De Leesbeesten is een organisatie die zich inzet op leesplezier.

Laat Tante Tania en Annie de Pannie in de klas of op school voorlezen. Ze geven ook vormingen aan leerkrachten, rond voorlees-skills of het ervaren van leesplezier bij moeizame lezers.

NEEM EEN KIJKJE!

LEESVOER, BOORDEVOL TIPS!

“Er zit meer in een prentenboek dan je denkt”

NEEM EEN KIJKJE!

“Lezen in het secundair? Op de carroussel lukt het!”

NEEM EEN KIJKJE!

“Deze school krijgt alle leerlingen aan het lezen”

NEEM EEN KIJKJE!

“8 tips voor een aantrekkelijke boekenhoek”

NEEM EEN KIJKJE!

“Laagtaalvaardige lln. lezen niet graag? Onzin!”

NEEM EEN KIJKJE!

“Poëzie in de klas: 8 lestips”

NEEM EEN KIJKJE!

“Een goed leesbeleid: hoe doe je dat?”

NEEM EEN KIJKJE!

“Leesplezier voor lln. met leerproblemen: 5 tips”

NEEM EEN KIJKJE!

“Hang je school vol poëzie”

NEEM EEN KIJKJE!

“Ouders betrekken bij voorlezen op school”

NEEM EEN KIJKJE!

“Zes bouwstenen van een kwalitatieve leesomgeving”

NEEM EEN KIJKJE!

WERKVORMEN NODIG?

REVIEWOMSLAG

Kleef op ieder boek uit het boekenaanbod, een half plastic mapje.

Laat leerlingen een review schrijven over het boek dat ze gelezen hebben. Op die manier kunnen medeleerlingen eerst de reviews lezen, voor ze beslissen om het boek effectief te lezen.

BOEKENTOREN CHALLENGE

Maak lezen een echte uitdaging, samen met andere klassen.

Voorzie in je klas een boekentoren en zorg ervoor dat andere klassen dit ook doen. Het is de bedoeling dat iedere leerling steeds een strookje papier op de muur kleeft, met daarop de titel van het boek dat hij/zij/het heeft uitgelezen. Via die weg bouw je een zo hoog mogelijke toren.

READAGRAM

Ontwikkel een Instagram feed in je klas!

Voorzie verschillende gelamineerde vierkantjes en hang ze op aan de muur. De leerlingen kunnen dan hun naam op een van de vierkantjes schrijven, gecombineerd met de cover van het boek, dat ze op dit moment lezen.

Medeleerlingen kunnen hun post liken, door er hartjes op te tekenen of een reactie achter te laten.

LEESFEEST

Voorzie een vast moment voor een klassikaal leesfeest. Iedere leerling leest in de klas, met een hapje en een drankje.

Door lezen te combineren met iets aangenaam, is de kans groot dat de leesmotivatie en het leesplezier in de lucht gaat.

BLIND DATE

Schrijf de namen van alle leerlingen op en verzamel ze in een bakje. Laat iedere leerling een naamje kiezen, waarbij je duidelijk maakt at ze dit niet mogen doorvertellen.

Het is de bedoeling dat de leerling een passend boek zoekt, voor de getrokken medeleerling. Op die manier hebben ze een blind date met een boek. Ze kunnen er eventueel nog een briefje aan toevoegen, met op waarom ze dit boek kozen.